

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Muotoilu | Teollinen muotoilu

Opinnäytetyön valmistumisajankohta 2014 | Sivumäärä 44

Ohjaaja(t) Markku Seppälä

Anna-Kaisa Väisänen

GLÖGISETIN MUOTOILUPROSESSI

Opinnäytetyön aiheena oli suunnitella glögisetti Martinex Oy:lle. Settiin kuuluisi kannellinen kannu, kannua lämmittävä tuikkukuppi ja ehdotuksia mukille. Setin tulisi olla toimiva, ergonominen ja esteettisesti miellyttävä. Tuotteen tulisi olla yhteensopiva Martinexin muuhun tuotevalikoimaan.

Suurimpia haasteita opinnäytetyössä olivat setin osien yhteensovittaminen, oikeiden mittasuhteiden määrittäminen, ergonomian lisääminen ja kannun muodon löytäminen. Ongelmia ratkottiin lisähahmottelulla ja Martinexin ohjauksella.

Tutkimusmenetelmiä opinnäytetyössäni olivat hahmottelu, Martinexin toiveiden kartoitus, jatkuva palaute useista hahmotelmista, vierailut toimeksiantajan luona, keramiikkakirjallisuuteen tutustuminen sekä pienimuotoisen käyttäjätutkimuksen tulokset. Tutkimustulokset ohjasivat tuotetta oikeisiin esteettisiin ja toimiviin ratkaisuihin. Valittu konsepti hiottiin 3D-mallinnusten ja prototyypin kautta haluttuun muotoonsa.

Tutkimuksen tuloksena glögisetin muoto löytyi. Valitusta konseptista tehdään yksityiskohtaiset mallinnukset, joissa selviää setin osien kolmiulotteinen muoto, mittasuhteet, väri- ja kuviointimahdollisuudet. Glögisetin jatkotyöstö valmistukseen jää Martinex Oy:lle, mikäli he haluavat sen tuotantoon.

ASIASANAT: Keramiikka, keraaminen teollisuus, kannut, ruokailuastiat

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Design | Industrial design

Completion year of the thesis 2014 | Total number of pages 44

Instructor(s) Markku Seppälä

Anna-Kaisa Väisänen

DESIGN PROCESS FOR A GLOGG SET

The objective on my thesis was to design a glogg set for Martinex Oy. The set contains a pitcher with a lid, tealight holder which warms the pitcher and suggestions for a couple of mugs. The set must be functional, ergonomic and aesthetically pleasing. The product should be compatible with other product range of Martinex.

The biggest challenges of this thesis were creating compatible components, finding suitable proportions, adding ergonomics and finding a shape for the pitcher. The problems were solved with additional sketching and with guidance from Martinex.

The study methods of my thesis are sketching, survey wishes from Martinex, continuing feedback from several sketches, visiting the commissioner, familiarization with ceramics literature and a small user study. The research results guided the product into correct aesthetic and functional results.

The chosen concept will be refined into its form through 3D-modeling and prototypes.

As a result of this study the correct form for the glogg set has been found. Detailed modeling will be done for the concept demonstrating the three-dimensional shape of the product and possibilities for color and patterning.

The continuation of processing the product will remain with Martinex Oy if they wish to produce this product.

KEYWORDS: Ceramics, ceramics industry, pitchers, tableware

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO 5
1.1 Taustaa **5**
1.2 Martinex Oy **6**

2 TAVOITTEET, TUTKIMUSKYSYMYKSET JA TUTKIMUSMENETELMÄT 7
2.1 Toimeksianto **7**
2.2 Viitekehys **7**
2.3 Tutkimuskysymykset ja tiedonhankinta **9**
2.4 Prosessikaavio **9**
2.5 Moodboards **11**

3 TUTKIMUSVASTAUKSET 13
3.1 Keramiikan valmistus ja työtavat **13**
3.2 Glögin historiaa **15**
3.3 Kirjallisuus **16**
3.4 Käyttäjätutkimus **16**
3.5 Käyttäjähaastattelujen purku **17**
3.6 Suunnitteluprosessi **20**
3.7 Viisi valittua kannua jatkokehitykseen **27**

4 VALMIS KONSEPTI 33
4.1 Prototyyppi **33**
4.2 Valmis glögikannu **36**

5 JOHTOPÄÄTÖKSET 42

LÄHTEET 43

LIITTEET 44
Liite 1. Käyttäjätutkimus kysymykset **44**

KUVAT
Kuva 1. Astioita lasituksessa **5**
Kuva 2. Glögisetti-moodboard **11**
Kuva 3. Astia-moodboard **12**
Kuva 4. Ensimmäiset luonnokset **21**
Kuva 5. Toiset luonnokset **23**
Kuva 6. Viisi valittua kannua luonnoksista **28**
Kuva 7. Kolmannet luonnokset **29**
Kuva 8. Valittu luonnos konseptiksi. **32**
Kuva 9. Kuvia prototyypistä **33-35**
Kuva 10. Glögisetti valkoisena **37-38**
Kuva 11. Glögisetti sinisenä **39**
Kuva 12. Yksityiskohtia glögisetistä **40**
Kuva 13. Mittakuvat **41**
Kuva 14. Opinnäytteen tuloksena syntyy glögisetti **42**

KUVIOT
Kuvio 1. Viitekehys **8**
Kuvio 2. Prosessikaavio **10**

1 JOHDANTO

1.1 Taustaa

Tiesin vuosi sitten, että haluaisin tehdä opinnäytetyöni keramiikasta. Alussa ei ollut toimeksiantajaa eikä vielä kovin selvää kuvaa siitä, mitä tekisin. Tiesin vain, että opinnäytetyöni aiheena olisi keramiikka.

Olen aina tiennyt olevani käsityöläinen ja jos en päädy työskentelemään käsityöalalla, tulen aina tekemään käsitöitä harrastuksena. Tein ensimmäinen vakavan savityöni taidekoulussa noin neljä vuotta sitten. Teimme patsaita alastonmalleista. Ennen taidekoulun keramiikkakursseja käsitykseni oli, että savi on mahdoton materiaali. Materiaalina se on kuin ihminen, johon on vaikea tutustua. Ensivaikutelma on hankala ja turhauttava, mutta kun materiaaliin tutustuu, siitä ei saa tarpeekseen. Sen kanssa työskentelystä saa enemmän tyydytystä kuin mistään muusta materiaalista. Ihastuin keramiikkaan ja siihen, miten materiaali muovautuu ja miten se elää.

Savi on todellakin elävä materiaali. Sitä ei voi työstää liian kuivana tai kosteana. Myös lämpötilan erot vaikuttavat sen työstämiseen. Saviesinettä pitää työstää, välillä kuivattaa ja välillä kosteuttaa riippuen aina seuraavasta työvaiheesta. Se voi olla hankalakin materiaali, jos sen luonnetta ei opettele omin käsin ja silmin työstämällä. Savesta kiinnostukseni laajentui keramiikkaan ja mitä keramiikasta voidaan valmistaa.

Taidekoulu opetti työstämistä omin käsin, saimme tietoa materiaaleista ja miten ne käyttäytyvät. Koulutus kannusti luovuuteen, ja muiden positiivinen palaute ja innostuneisuus toi mukanaan minuunkin intoa. Se oli tärkeä vaihe elämässäni. Kun valmistuin, tein vuoden pieniä töitä ja pohdin, mihin menisin suuntaisin seuraavaksi. Omasta ja perheeni mielestäni tarvitsin lisäkoulutusta, ja muotoilu tuntui hyvältä vaihtoehdolta. Hain teollisen muotoilun alalle opiskelemaan. Teollisen muotoilun alalla tutustuin uusiin työtapoihin ja työvaiheisiin, joita oli ensin vaikea oppia. En ole luonnostani esiintyjä, vaan tekijä ja valmistaja, joka antaa työn puhua puolestaan. Esiintymistä olen oppinut opiskeluideni aikana. Teollinen muotoilija auttaa asiakasta etsimään muotoa ajatukselle ja joskus asiakas ei tiedä, mitä hän haluaa. Teollisen muotoilun ala eroaa melko huimasti käsityön alasta, suunnittelussa ja valmistuksessa, mutta koen, että teollisen muotoilun koulutuksesta olen saanut ne eväät, joita taidekoulu ei ehtinyt, voinut tai osannut opettaa.

Keramiikasta innostuneena suoritin työharjoitteluni kahdessa erilaisessa keramiikkapajassa. Ensimmäisen opiskeluvuoteni jälkeen tein 2–3 kuukauden työharjoitteluni Kuusamossa Bjarmia Oy:ssä ja toisen työharjoittelujakson työskentelin Terraviivassa Turussa. Molemmat työharjoittelupaikat antoivat mahtavan tilaisuuden tutustua keramiikkaan, materiaalien työstämiseen, esineiden erilaisiin valmistustapoihin ja niiden myymiseen. Tarkkailin ammatillaisia työssään ja sain tehdä paljon erilaisia töitä pajoissa. Harjoittelu oli välillä rankkaa, mutta hyvin

opettavaista aikaa. Opin näkemään, millaisia asiakkaita pajoissa käy, kuinka heidän toiveensa otetaan vastaan ja mitä he etsivät.

Kuusamossa perheyrittys Bjarmia Oy valmistaa ja myy omassa liikkeessään keramiikkaa, koriste-esineitä ja astioita. Liikkeessä myydään myös Aarikan ja Marimekon tuotteita, mutta kiinnostavinta on ehdottomasti Bjarmian tarjoamat keramiikka-astiat, joissa on paljon pohjoisen inspiroimia kuvituksia ja muotoja. Bjarmia-talon alakerrassa sijaitsee tilava paja, jossa keraamikot valmistavat liikkeessä myytäviä astioita. Asiakkailla on mahdollista katsella työtä tekevää keraamikkoa. Se auttaa ymmärtämään, että jokainen tuote on tehty yksi kerrallaan ja on aitoa Suomessa tehtyä käsi-työtä. Pajassa valmistettiin esineet alusta asti saven työstämisestä muotoonsa, polttoon ja lasitukseen (Kuva 1.) ja myymiseen.

Kuva 1. Astioita lasituksessa.

Turussa Terraviivassa valmistetaan pääasiassa kauniita keraamisia laattoja käsityönä. Laatat tulevat lähinnä keittiöiden ja kylpyhuoneiden seiniin, mutta asiakkaat keksivät sen lisäksi omia projekteja, joihin käyttää käsintehtyjä laattoja. Terraviiva myy myös uniikkeja koriste-esineitä ja käsityönä valmistettuja patsaita. Liikkeessä autoin ihan kaiken mahdollisen kanssa.

Työharjoittelupaikat ovat suhteessa samanlaisia ja silti erilaisia. Bjarmia on suurempi yritys ja henkilökuntaa on enemmän. He työstävät pääasiassa astioita. Suurin osa Bjarmian asiakkaista on turisteja ja lahja- ja matkamuistotavaroiden ostajia. Terraviiva on yhden vakituisen työntekijän ja samalla omistajan yritys. Asiakkaat ostavat laattoja omaan kotiinsa, ja tuotteiden ostotarve oli erilainen kuin Bjarmiasa. Molemmat kokemukset auttoivat ymmärtämään yrittäjyyttä keramiikan parissa ja asiakaskuntaa keramiikan kohderyhmänä valmistamisen lisäksi.

Käsin tekeminen on tunnepainotteista työtä. En tiedä, johtuuko tunteellisuus siitä, että työpajoissa työntekijät olivat naisia, myös taiteilijaluonteeseen kuuluu tunteisuus. Herkkyys on piilevä voima, jota jokainen taiteilija ja luovan ammatin ammattilainen tarvitsee. Olen itsekin herkkä. Olen aina inhonnut herkkyyttäni, mutta äitini toisteli minulle, että se on piilevä voima luovuudelle. Herkkyys on sukua empatialle, ja se auttaa ymmärtämään ja kuuntelemaan erilaisia ihmisiä ja heidän toiveitaan myös suunnittelijana.

1.2 Martinex Oy

Sain tilaisuuden tehdä opinnäytetyöni Martinex Oy:lle. Opinnäytteen aiheeksi he ehdottivat glögi-settiä. Olen iloinen, että kyseessä oli aito tuote ja todellinen projekti. Projektiin liittyy suunnittelua, asiakkaiden toiveiden selvittelyä ja Martinexin toiveiden kartoittamista.

Martinex on lahja- ja taloustavaroiden, tekstiilien ja leikkikalujen valmistaja ja tukkuliike. Perheyrittys on toiminut vuodesta 1986, ja sen perustivat Risto ja Tuula Muinonen. Vuonna 2001 astui johtoon toinen sukupolvi: toimitusjohtajaksi tuli Riia Sandström ja tuoteryhmäjohtajaksi Jenni Jalava. (Martinex Oy 2013.)

Martinexissa halutaan tehdä kauniita ja toimivia tuotteita, jotka tekevät arjesta helpompaa ja haus Kempaa. Yrityksen viestikin on ”Meidän perheeltämme sinun perheellesi.” (Martinex Oy 2013.)

Vuonna 2013 Raisiolainen perheyrittys Martinex Oy sai arvostetun valtakunnallisen yrittäjäpalkinnon. Martinex on omalla toimialallaan Suomen johtavia yrityksiä. Kesällä Martinex valittiin The European Business Awardsin Suomen kansalliseksi mestariksi, minkä myötä aukesi jatkopaikka Euroopan suurimassa yrityskilvassa, ja viime vuonna Martinex sai Suomen vahvin yritys -tunnustuksen. Martinex on yritys, jossa yrittäjät itse näkyvät ja ovat mukana kaikessa toiminnassa. Yritys menestyy vahvalla yrittäjämentaliteetilla ja rohkeilla päätöksillä. Se myös uusiutuu jatkuvasti ja hyödyntää taitavasti brändejään. (Martinex Oy 2013.)

Martinex on tuttu yritys jo vuosien takaa. Omistan useita Martinexin suunnittelempia ja valmistamia astioita ja koriste-esineitä. Ehkä tutuin esine Martinexin kokoelmasta on Muumitalo ja Muumilaiva. Ne ovat suomalaisille tuttuja lapsuudesta lähtien, ja ne ovat saaneet jo klassikkolelujen maineen. Toimeksiantajana Martinex on ollut kiinnostava ja innosta-

va. He ovat tarjonneet realistisen ja aidon tuotteen suunnitteluprojektin opiskelijalle. Siitä kokemuksesta olen hyvin kiitollinen. Settiin kuuluu paljon suunnittelua ja muodon hakemista, mikä on haasteellista ja opettavaista.

2 TAVOITTEET, TUTKIMUSKYSYMYKSET JA TUTKIMUSMENETELMÄT

Ensiksi hahmottelen suunnittelun ja opinnäytteen tavoitteet. Sen jälkeen käytetään erilaisia menetelmiä, jotta saadaan toivottu lopputulos. Tässä osuudessa käsittelen tavoitteita, tutkimuskysymyksiä, viitekehystä ja prosessikaaviota.

Myöhemmin opinnäytteessä kerron keramiikan valmistuksesta ja kivitavarasta materiaalina pääasiat, glögin historiasta ja kirjallisuudesta. Sen jälkeen käsittelen opinnäytetyön suunnitteluprosessia, luonnoksia, käyttäjätutkimuksen tuloksia ja valittua konseptia.

2.1 Toimeksianto

Toimeksiantona on luoda toimiva glögisetti, joka on esteettisesti miellyttävä ja käytössä ergonominen. Settiin kuuluu kannellinen kannu, tuikkukuppi ja muki. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon kannen lukittautuminen kannuun, tuikkukuppiin liittyvät mitat ja mahdolliset ongelmat, kuten se, että tuikku ei saa mustuttaa kannun pohjaa eikä tuikku ei saa sammua hapenpuutteen vuoksi. Glögi ei saa juosta nokasta holtittomasti ja kahvan pitää tuntua tukevältä pidellä. Lisäksi mukiin tulee sopia muodoltaan yhteen kannun kanssa.

Setin tulee sopia kohderyhmälle ja haluan, että se myös miellyttää tehtävän toimeksiantajaa Martine-xia. Glögisetin kohderyhmää ovat ketjut, kuten Pris-

ma, Sokos ja Citymarket. Settejä ostetaan usein lahjaksi, mutta myös omaan käyttöön. Ennen kaikkea kohderyhmää ovat mattimeikäläiset. Me, ketkä arvostamme astioita ja haluamme lämmittää juomaa kauniissa setissä pakkasen paukkuessa ulkona. Setti on myös niille, ketkä järjestävät kutsuja tai juhliivat pyhiä ja tarjoavat juomista setistä tarjoiltuna. Glögisetti tarjoaa pientä luksusta arkeen ja juhlaan.

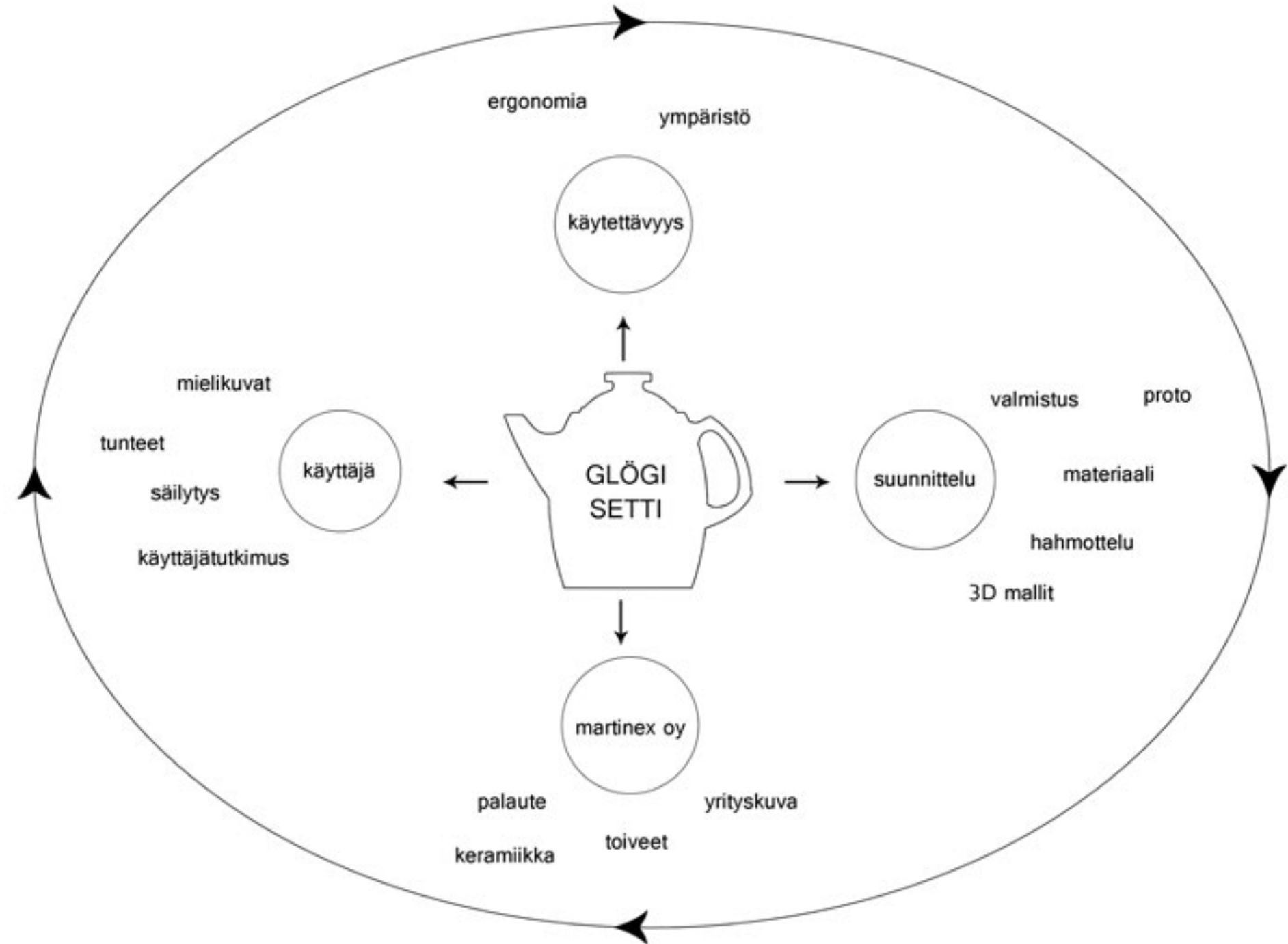
Tässä projektissa haen setille muotoa, jota Martinex voisi arvostaa. Tutkimukseeni kuuluu pienimuotoinen käyttäjätutkimus, jossa kuluttajan mielipiteet ohjaavat tutkimuskysymyksiä ja setin viimeisen muodon muodostumista. Tällä tavalla yritän hakea muotoa setille, joka miellyttäisi mahdollisimman suurta yleisöä. Tutkimuksen suoritan lomakkeilla, jotka ovat nopeita ja vaivattomia täyttää.

2.2 Viitekehys

Viitekehykseni on rajattu tässä projektissa sen tärkeimpiin asioihin. Huomioin suunnittelussa toimeksiantajani Martinexin mielipiteet. Opinnäytteenäni on suunnitella heille sopiva setti, joten on tärkeää selvittää heidän toiveitaan. Martinexin toivomukset selkiytyvät aina palautteen muodossa sitä mukaa, kun näytän heille uusia luonnoksia työstä. On tärkeää muotoilla tuote niin, että se sopii toimeksiantajan tuotevalikoimaan. Tuotteen tulee olla siisti, perinteisen ja modernin yhdistelmä ja perusmuoto-

ja arvostava. (Kuvio 1.)

Toimeksiantajan lisäksi viitekehyksessäni käsitellään käytettävyyttä, jotta setti on toimiva. Esine voi olla kaunis, mutta jos se ei toimi, sitä ei tulla käyttää. Tutkimuksiini sisällytetään myös käyttäjä. Tekemässäni tutkimuksessa Martinexin toiveet ovat etusijalla, mutta käyttäjän toiveet pysyvät mukana, jotta setti miellyttäisi myös käyttäjää. Tämä tapahtuu opinnäytteessäni käyttäjätutkimuksella, jossa selvitetään yleisesti käyttäjien toiveita. Viimeisenä viitekehyksessäni on valmistaminen ja materiaali. Keramiikkamateriaaleja on monia, joten käsittelen omaa materiaaliani tarkemmin. Varsinainen setin valmistaminen tapahtuisi ulkomailla teollisesti, joten käsittelen valmistusta siltä pohjalta. Työharjoittelukokemukseni keramiikkapajassa auttaa minua hahmottamaan, miten astioiden valmistus tapahtuu.

Kuvio 1. Viitekehys.

2.3 Tutkimuskysymykset ja tiedonhankinta

Tutkimuskysymyksissäni pohdin, millaiset muodot setissä saavat sen toimimaan moitteettomasti.

1. Millaisin menetelmin luon glögisetin, joka on toimiva, esteettinen, ergonominen ja helppo säilyttää?

Erityisesi kahva, kansi ja nokka vaikuttavat toimintaan ja käyttöön. Kahvan muotoilu tulisi tuntua luontevalta kädessä, kun kannua nostaa. Kannen tulisi pysyä paikoillaan kannussa, kun kannua kallistetaan. Haluaisin kannen kiinnitysmekanismiin olevan mahdollisimman yksinkertainen. Erityisesti nokka vaikuttaa ratkaisevasti setin toimintaan. Vääränlainen muotoilu nokassa aiheuttaa nesteen juoksemisen ja valumisen pitkin nokkaa ja kannua. Muotoilussa tulee ottaa huomioon setin säilytys kotitiloissa. Tämän huomioin lähinnä niin, että setissä ei ole suuria ulokkeita, jotka vievät tilaa.

Glögisetin on myös oltava esteettinen, klassinen ja kaunis ulkonäöltään. Ulkomuoto antaa setille sen ensivaikutelman ja usein vaikuttaa käyttäjän ostopäätökseen.

2. Millaisen muodon luon glögisetille, joka miellyttäisi toimeksiantajaa ja tulevaa käyttäjää?

Yritän selvittää, millainen setti saavuttaa ihmisten huomion ja halun ostaa setin. Setin muotoa etsimme yhdessä toimeksiantajan kanssa. Heidän toiveensa selviää jatkuvan palautteen muodossa. Käyttäjätutkimukseni auttaa ymmärtämään käyttäjien ajatuksia ja toiveita.

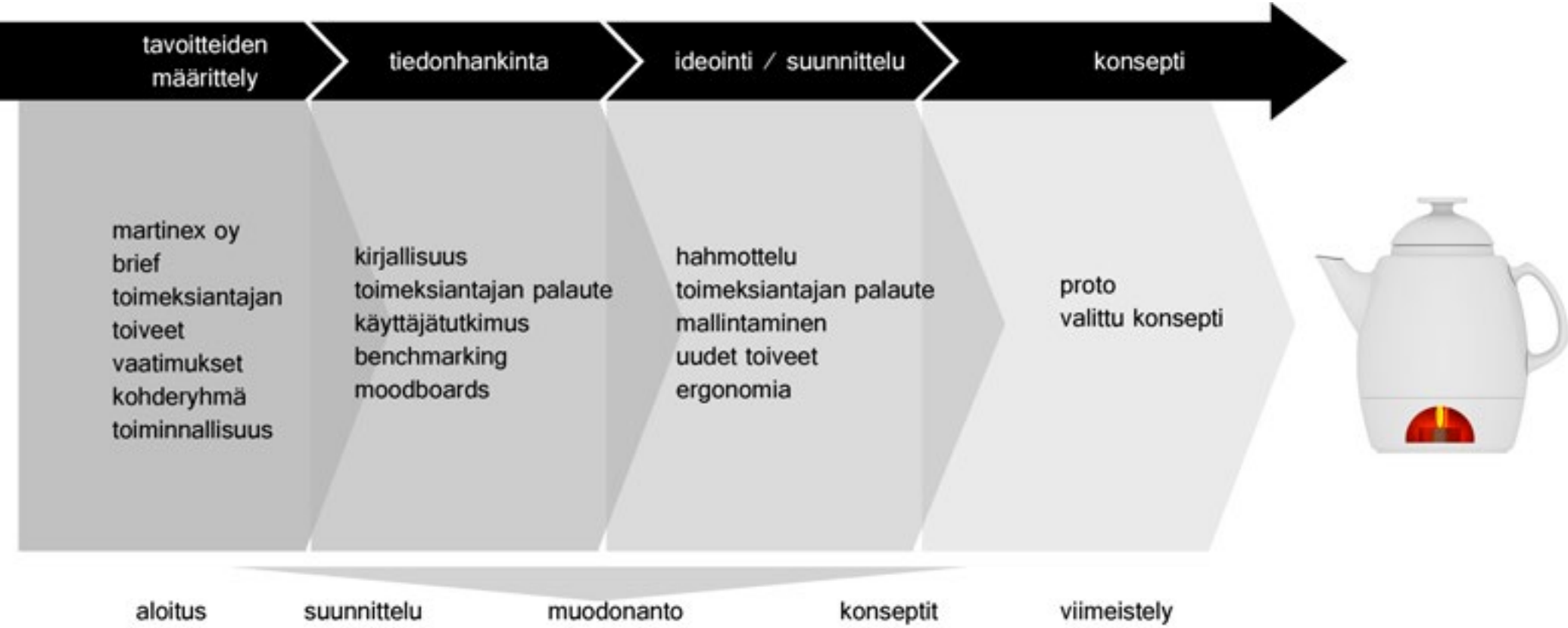
Setin tulisi miellyttää toimeksiantajaani Martinexia ja käyttäjää. Teen työtä niin, että etsin hahmotelmien ja piirrosten kautta sitä, mitä Martinex haluaa, ja teen samalla käyttäjätutkimusta, joka ohjaa työskentelyäni samalla, kun suunnittelen settiä.

2.4 Prosessikaavio

Opinnäytteeni eteni prosessikaavion mukaan. Alussa täytyy määritellä tavoitteet, jotka selviävät toimeksiantajan toiveiden mukaisesti. Onnistuneen setin luomiseen kuuluu tietynlaisia vaatimuksia, jotka alkavat hahmottua jo alussa ja vahvistuvat projektin edetessä. On myös hyvä pohtia kohderyhmää, jolle setti tulee sekä setin toiminnallisuutta.

Tiedonhankinta muodostuu kirjallisuudesta, pinta-puolisesta benchmarkingista ja moodboardeista. Pääasiassa projektia ohjaa toimeksiantajan palaute ja pieni käyttäjätutkimus.

Ideointi tapahtuu hahmottelulla ja toimeksiantajan palautteella. Tämä on ollut jatkuva prosessi, jolla selvitetään toimeksiantajan toiveita. Kun setti alkaa hahmottua, parantuu muotoilu ja ergonomian tarkastelu 3D-mallintamisen muodossa. Kun konsepti on valittu, tehdään siitä prototyyppi. Prototyyppi antaa uuden näkökulman esineelle. Protoa voi koskettaa, tarkastella ja hioa viimeisiä yksityiskohtia. (Kuvio 2.)

Kuvio 2. Prosessikaavio.

2.5 Moodboards

Moodboardeilla etsin innoitusta omaan suunnitte-
luuni.

Ensimmäinen moodboard näyttää erilaisia mark-
kinoilla olevia glögisettejä. Tarkoituksena ei ole
tarkastella mitä kilpailijat tarjoavat, vaan millaisia
erilaisia ratkaisuja ja ulkoasuja glögiseteille on ai-
kaisemmin tehty.

Kuva 2. Glögisetti-moodboard.

Toinen moodboard koostuu mukeista ja kannuista. Kannu ja muki ovat oman settini pääelementit, joille etsin innoitusta markkinoilla olevista tuotteista.

Kuva 3. Astia-moodboard.

3 TUTKIMUSVASTAUKSET

3.1 Keramiikan valmistus ja työtavat

Kokemukseni työharjoittelussa auttaa hahmottamaan valmistusprosessia. Virheeni ja onnistumise-
ni harjoittelun aikana auttavat hahmottamaan kera-
miikkaa materiaalina. Työharjoitteluni oli käsityötä,
mutta astian teon valmistusprosessin periaate pysyy
kuitenkin samana, tapahtui se käsin tai koneellisesti.

Työharjoitteluiden ansiosta opin käyttämään muot-
teja ja koneita ja olin mukana jokaisessa eri työvai-
heessa tuotteen suunnittelusta sen viimeistelyyn ja
myyntiin. Tämän suunnitteluprosessin haaste on,
että en voi tarkkailla esineen syntymistä, koska tuo-
te valmistetaan muualla.

Koen opinnäytetyöni olevan oppimiskokemus. Saan
uusia haasteita ja täysin uudenlaisia työvaiheita, joi-
ta keramiikan valmistukseen liittyy.

Keramiikan valmistus

Keramiikan valmistaminen voidaan jakaa neljään
päävaiheeseen: savimassan valmistamiseen, astian
tai esineen muotoilemiseen, polttamiseen ja jälkikä-
sittelyyn, johon kuuluu mm. lasittaminen.

Keraamisilla tuotteilla tarkoitetaan kaikkia erilaisis-
ta saviaineista joko käsin muovaten, puristaen tai

valamalla valmistettuja tuotteita, jotka on poltettu.
Laajassa merkityksessä keramiikkaan luetaan myös
tiilet ja kaakelit. (Prosessitekniikka 2010.)

Savet

Keraamisille tuotteille tärkein raaka-aine on savi.
Sen muovailtavuus tekee mahdolliseksi erilaisten
esineiden valmistuksen. Savessa oleva kemiallis-
esti sitoutunut vesi höyrystyy 450-800 asteessa. Kun
savi poltetaan sen polttoon tarkoitettussa uunissa,
savi kovenee ja menettää muovailtavuutensa. Polt-
tamisen jälkeen keramiikasta ei voida valmistaa uu-
sia tuotteita kuten esimerkiksi hienonnetusta lasista
voisi. Useimpien savilajien väri muuttuu poltossa.
Jos savea kuumennetaan liikaa menettää muoton-
sa. (Prosessitekniikka 2010.)

Massan valmistus

Keraamisten tuotteiden raaka-aineseoksia valmis-
tettaessa sekoitetaan erilaisia savi- ja kaoliinilajeja,
jotta saataisiin halutut massan ominaisuudet par-
haiten syntymään. Raaka-aineseos jauhetaan hie-
noksi veden kanssa kuulamyllyissä. Lietteestä pois-
tetaan magneettisesti väriä antavat rautahiukkaset
ja se johdetaan suotopuristimeen. Massa vaivataan
perusteellisesti tyhjösuulakepuristimessa, jolloin
massasta poistuu ilmaa ja sen muovailtavuus para-
nee. (Prosessitekniikka 2010.)

Valussa käytettävä raaka-aine on lietemäisessä
muodossa. Puristustyössä tarvittavan massan ve-
sipitoisuus on huomattavasti pienempi kuin muo-
vausmassojen. (Prosessitekniikka 2010).

Keraamisten tuotteiden valmistuksessa voidaan
käyttää seuraavia menetelmiä:

- Konemuovaus
- Käsinmuovaus
- Valu
- Kuivapuristus
- Märkäpuristus (Prosessitekniikka 2010).

Konemuovauksessa ja valussa käytetään kipsimuot-
teja. Kipsillä on kyky imeä kosteutta savesta. Tämä
ominaisuus edistää tuotteen kuivumista. Muotin
irrottaminen käy helposti, koska keraaminen massa
kutistuu aina jonkin verran kuivuessaan. (Prosessi-
tekniikka 2010.)

Muovaus

Muovaamalla valmistetaan kaikki pyörähdyskap-
paleet kuten esimerkiksi kupit, lautaset ja kulhot.
Muovaus tapahtuu yleensä automaatti- tai puoli-
automaattikoneilla. Muotti asetetaan tasolle, jonka
yläpuolella on pyörivän pysty akselin istukka. Itse
istukkaan kiinnitetään kaavin. Muotin sisään laite-

taan pala savimassaa ja koneen kaavin painaa sen kipsimuotin seinämiä vasten. Lautasia muovattaessa muotti tekee lautasen sisäpinnan ja kaavin ulkopinnan, kahvikupin valmistuksessa päinvastoin.

Keramiikkataiteilijat käyttävät käsityötaitoa vaativaa muovauspyörää eli dreijaa muovattavan kappaleen alustana ja tarvittavan pyörivän liikkeen aikaansaa-jana. (Prosessitekniikka 2010.)

Valu

Valamalla valmistetaan kulmikkaita tai monimuotoisia esineitä, suuria ja massiivisia kappaleita ja muotoja, joita ei voi valmistaa pyörähdyskappaleina. Käytettävät kipsimuotit ovat joko yksi- tai moniosaisia. Kaksipuolinen muotti antaa muodon molemmille pinnoille. Kaksipuoliset muotit saavat olla täytettyinä, kunnes massa on saanut tietyn kiinteyden, jonka jälkeen tuote voidaan poistaa muotista. Yksipuolinen muotti antaa muodon esineen ulkopinnalle. Kipsimuotti täytetään valulietteellä, jonka annetaan kovettua jonkun aikaa savessa olevan veden imeytyessä kipsiin. Savi kovettuu kipsiä vasten. Myöhemmin saviliete kaadetaan muotista, jättäen kovettuneen saven kipsin seinämiin. (Prosessitekniikka 2010.)

Kuivaus

Muotoilun jälkeen tuotteet kuivataan. Kuivaus tapahtuu lämminilmakuivaamoissa tai huoneilmakuivauksena avoimissa telineissä. Kuivausprosessissa täytyy tarkkailla esineitä, jotta ne eivät kuiva liian nopeasti. Liian nopea kuivuminen kostautuu halkeamina esineessä. (Prosessitekniikka 2010).

Lasitus

Lasituksella parannetaan tuotteen pinnan vedenpitävyyttä, puhdistettavuutta ja ulkonäköä. Talouse-sineisiin vaaditaan yleensä voimakaskiiltainen ja kovapintainen lasite, koska sen tulee kestää naarmutusta, sisällön aiheuttamaa hankausta, pesuai-neiden aiheuttamaa kemiallista vaikutusta ja konepesua. Lämpötilavaihtelut eivät saa aiheuttaa säröilyä lasitteeseen ja materiaalin on täytettävä elintarvikelain vaatimukset mm. myrkyttömyyden osalta. (Prosessitekniikka 2010.)

Lasitus suoritetaan joko kastamalla esine lasitteeseen tai ruiskuttamalla pintaan lasitekerros. Polttamattomana lasitetaan yleensä kaikki paksuhkot ja massiiviset esineet kuten saniteettitavarat, ruukut, laatat jne. Raakalasitettuja tuotteita sanotaan kertapolttoisiksi. Korppulasituksella tarkoitetaan jo kerran poltetun lasittamattoman esineen lasittamista. Näin lasitetaan ohuet tuotteet kuten esimerkiksi kahvikupit. Korppulasitus tapahtuu lasituskoneissa ruiskuttamalla. (Prosessitekniikka 2010.)

Poltto

Poltto tapahtuu pääasiassa jatkuvatoimisissa tunne-liuuneissa. Myös jaksoittain toimivia uuneja on käytössä. Poltettavat esineet sijoitetaan joko sellaisinaan tai koteloissa vaunuihin, jotka kulkevat hitaasti uuni läpi. Poltto lujittaa esinettä, tekee sen vedenkestäväksi ja kiinnittää mahdollisen koristemaalauksen. Lasitteettomaksi jäävät sekä raakalasitetut tuotteet poltetaanvain kerran. Korppulasitteiset tuotteet poltetaan kahdesti. Jos lasitteen pinnalle halutaan koristemaalaus, tuote on poltettava vielä koristelun jälkeen. (Prosessitekniikka 2010.)

Koristelu

Keraamisten tuotteiden koristeluun käytettävät värit ovat metalliyhdisteitä, koska niiden täytyy kestää hajoamatta korkeita lämpötiloja. Värejä voidaan käyttää joko massan tai lasitteen värjäämiseen. (Prosessitekniikka 2010).

Koristelussa käytetään käsin maalausta, ruiskumaa-lausta tai leimasintekniikkaa. Lasitteenalainen koristelu on erittäin kestävä, koska lasite suojaaa sitä. Värivalikoima on sitä suppeampi, mitä korkeampia polttolämpötiloja käytetään, koska vain harvat värit kestävät muuttumatta korkeita lämpötiloja. (Prosessitekniikka 2010.)

Keramiikan materiaaleja ovat mm. posliini, pehmeäposliini, kivitavara, vaalea savitavara, fajanssi, värilinen savitavara ja punasavi. Jokaisella materiaalilla on omat ominaisuutensa, ja valmistaja valitsee itselleen sopivimman materiaalin. Minun glögisettini materiaali tulisi olemaan kestävä kivitavaraa.

Kivitavara

Kivitavara on posliinin ja fajanssin välimuoto, mutta kumpaakin materiaalia kovempi ja huokoseton. Kivitavara (valusavi) on vaaleaa, kermamaisen notkeaa lietettä. Jos kivitavara lasitetaan, se tehdään tavallisesti poltossa ruokasuolalla. Kivitavaraa käytetään koriste- ja talousesineisiin sekä teknisiin välineisiin. (Edu. 2014.)

Hyvän kuivalujuuden ansiosta kivitavaratuotteita voidaan valmistaa kertapolttomenetelmällä. Kertapoltto säästää valmistusprosessissa aikaa ja energiaa. Poltettuna kivitavara on posliinia heikompaa ja tästä syystä kivitavaratuotteet joudutaan tekemään posliinituotteita paksummaksi. (Jylhä-Vuorio 1987, Keramiikan materiaalit, 26.)

3.2 Glögin historiaa

Keskiajalla taito valmistaa kuumaa viiniä saapui Keski-Eurooppaan. Tuolloin uskottiin mausteiden lääkittävään voimaan, joten viiniin uutettiin luonnossa kasvavia yrttejä ja sitä tarjottiin sairaille. (Viisi tähteä 2007.)

Ruotsiin ensimmäiset glögireseptit tulivat 1600-luvulla Pohjois-Saksasta. Silloin kuuma juoma sekoitettiin konjakista, punssista, paloviinasta, mausteista ja sokerista. Suomeen juoma tuli vasta viime vuosisadan alussa, joten glögiperinne meillä on suhteellisen nuori. Alkoholipitoisuuden takia kieltolaki jätti mustan varjonsa myös glögikulttuurin ylle ja vasta 1960-luvulla hehkujuoma löysi tiensä takaisin kuluttajien joulupöytään. (Viisi tähteä 2007.)

Suomen sana glögi on peräisin ruotsin sanasta glögg – ei siis liene yllätys, että itse juomakin on tullut maahaan länsinaapurista. (Valio 2014).

Glögin tarjoilu

Perinteisesti glögiin lisätään myös rusinoita ja manteleita. Koska kyse ei ole mistään säännöstä, voi glögilasin pohjalle laittaa muutakin. Rommilla marinoidut kirsikat, omenakuutiot, pala appelsiinin kuorta tai turkinpippuri ovat vain esimerkkejä, millä perinteiset lisukkeet voidaan korvata. Myös mukiin valinnalla ja kuuman juoman koristeella on merkitystä. Aivan kuten viineissäkin hyvän glögin voi maistaa vain jos muki on kunnollinen. Pääsääntönä on muki, joka ei ole liian paksu. Jykevä ja paksureunainen lasi ei tunnu hyvältä kädessä ja tyyliillä maustettua kuumaa juomaa on vaikea maistaa. Laadukkaan kuuman juoman viimeistelee myös teemaan sopiva koriste. (Viisi tähteä 2011.)

Joulun jälkeinen glögi voi myös olla erilainen kuin joulun alla tarjottu. Jos joulun alla glögilasista nousevat joulun mausteiden aromit, voidaan loppiaisen jälkeen tarjota esimerkiksi sitruunalla, appelsiinillä tai yrteillä maustettua kuumaa viiniä. (Viisi tähteä 2011.)

3.3 Kirjallisuus

Luova suunnittelu on ollut lähinnä ajatustyötä, jota ei voi opiskella kirjasta. Setin osiin saa muotoa työtämällä sitä piirtämällä ja prototyyppiä rakentamalla. Opinnäytettäni tehdessä kaipasin kirjallisuudesta lähinnä innoitusta tekemiseen. Koin kuvien, värien, muotojen ja piirustusten antavan voimaa omaan tekemiseeni.

Suomenkielistä keramiikkakirjallisuutta tuntuu olevan hyvin vähän. Moni kirja kertoo keramiikasta käsityönä tai niissä kerrataan tunnettujen suomalaisten keramiikkayritysten historiaa. Ajatusprosessista kerrotaan hyvin vähän. Sen takia käännyin kirjallisuuteen, mikä kertoo mielestäni kiinnostavien muotoilijoiden töistä ja ajatuksista, vaikka ne eivät liittyisi keramiikkaan.

Suomalaisista suunnittelijoista Tapio Wirkkala ja Oiva Toikka kiehtovat. Ideoita glögisettiin he eivät pysty antamaan, mutta kyse onkin vaikutteiden saamisesta. Tapio Wirkkala oli luova asiantuntija suunnittelemaan kaunista ulkokieltä arjen tavaroille. Oiva Toikka taas luo innostavia ja taiteellisia asioita suurimmaksi osaksi lasista.

Tapio Wirkkala sanoi vuonna 1981 ilmestyneessä hänen töistään kertovassa kirjassa näin:

Silloin kun teen työtä, en ajattele tunteja. Vasta kun fyysinen väsymys käy ylivoimaiseksi, lopetan työskentelyn. Niin kauan kun taiteilija on innostunut työstään, sitä kannattaa jatkaa, mutta jos jokin

työ muuttuu rutiiniluontoiseksi, on paras vaihtaa ammattia. Yhdestä ainoasta mallista saatan piirtää satoja kuvia. Vasta kun uudet menetelmät on teoriassa suunniteltu ja käytännössä kokeiltu, on aika aloittaa piirtämistyö. (Aav & Viljanen 2000, 11.)

Wirkkalan lausahdus kuulostaa hyvin tutulta. Tapoihini ennen opiskelun aloittamista kuului tunti toisensa jälkeen istuminen pöytäni ääressä piirtämässä. Saatoin mennä tyytyväisenä nukkumaan vasta aamulla muiden noustessa ylös tuntikausien piirtämisen ja maalaamisen jälkeen.

Kaipaan opiskelijaelämässäkin yötunteihin kukkumista luovaa työtä tehden. Työskennellessä vaatii itseltään enemmän ja parempaa. Väsymys ei painosta lopettamaan, vaan rentouttaa. Kutsuisin sitä innostukseksi. Siitä puhuu Wirkkalakin, innostuksesta. Hänen mukaansa jos tekijä menettää sen, saat-taa olla aika vaihtaa ammattia. Hän puhuu taiteilijan ammatista, mutta se pätee myös muotoiluun. Olihan Wirkkala erinomainen muotoilija. Mielestäni muotoilija tarvitsee taiteilijan luonnetta, innostusta ja luonnostaan syntyvää paahtoa jaksaa työskennellä saman työn ääressä pitkään.

Kädelläkin on olemuksensa. Käsi auttaa meitä ymmärtämään aineen sisäistä olemusta... Todellisia tekijöitä ovat ne, jotka ottavat materiaalin käteensä. Heillä on aikaansaamisen tahto, käden tahto. Tämä erityinen tahto näkyy heidän käsiensä nivelissä. (Aav & Viljanen 2000, 10.)

Tästä lausahduksesta pidän taas kovasti, koska se kuvaa kädentaitoa ja pelisilmää. Sitä tarvitsee jokainen muotoilija. Muotoilijalle on eduksi tutustua materiaaliin, jonka kanssa tulee työskentelemään. Tuon viisauden lausui Gaston Bachelard vuonna 1966.

Valitsemani kirjallisuus oli virkistävää, ja kuten aiemmin sanoin, innostavaa luettavaa. Ne eivät varsinaisesti vaikuttaneet glögisetin varsinaiseen suunnitte-

luun, mutta kuvat auttoivat minua etsimään setilleni klassista ja ajatonta ilmettä, ja kirjojen värit auttasivat minua siinä vaiheessa, kun kaipaen ideoita ja inspiraatiota setin kuosin suunnitteluun.

3.4 Käyttäjätutkimus

Tutkimukseeni kuului myös tulevien käyttäjien haastattelu. Tarkoituksena oli haastatella kaikenlaisia ehdokkaita, tuttuja ja tuntemattomia. Tämä haastattelu on pienimuotoisempi ja syvällisempi. Pääasiassa projektia ohjaa Martinexin toiveet, mutta suunnitelmassa pidän mielessä myös käyttäjien toiveet. Toimeksiantaja ei pyytänyt käyttäjätutkimusta. Tein sen saadakseni lisäarvoa tutkimuksen suhteen ja saadakseni ideoita ja ohjastuksia ihmisten mieli-
piteistä. (Liite 1.)

3.5 Käyttäjähaastattelujen purku

Tässä osiossa puretaan käyttäjähaastattelun vastaukset niin, että ne hyödyttävät setin suunnittelussa.

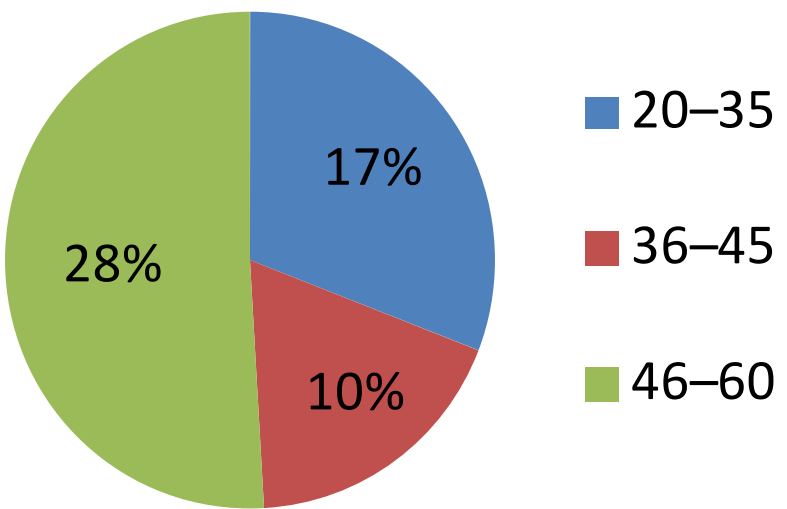
Vastaus kysymykseen 1. Mikä on ikäsi?

Vastaajista suurin osa 45 % oli 46–60 -vuotiaita, 28 % vastaajista oli 20–35 -vuotiaita, 17 % vastaajista oli 36–45 -vuotiaita ja loput 10 % oli yli 61 -vuotiaita.

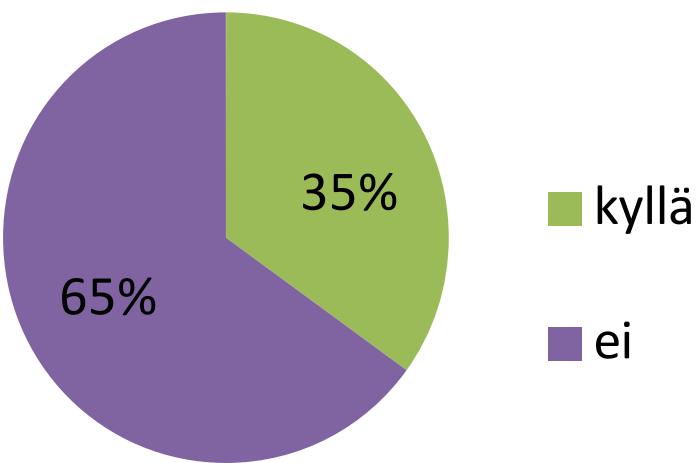
Vastaus kysymykseen 2. Omistatko glögisettiä?

Glögi-setin omisti 35 % vastaajista, 65 % vastaajista ei omistanut.

1. Vastaajien ikä

2. Omistatko glögisetin?

Vastaus kysymykseen 3. Jos et omista, niin miksi et?

Kolmannessa kysymyksessä asiakkaalla oli mahdollisuus kertoa, miksi ei omista glögisettiä. Syitä oli monia erilaisia. Muutama vastaajista kertoo nauttivansa glögiä niin harvoin, ettei glögisetti ole ollut ostoslistalla.

Osa kertoo, että ei omista settiä, mutta toivoisi saavansa sellaisen lahjaksi. Siitä voimme päätellä, että glögisetti on tervetullut lahja, vaikka käyttäjä nauttisikin glögiä harvoin.

Puolet muista vastaajista taas kertoivat, että eivät omista glögisettiä yksinkertaisesti siksi, että sopivaa settiä ei ole tullut vastaan. Sopivaa settiä ei joko ole ollut saatavilla tai sitten tämänhetkiset setit ovat liian söpösteleviä ja jouluisia. Ne eivät tunnu sopivan ihmisten keittiöihin odottamaan joulua muuna vuodenaikana. Suurin osa nimittäin olettaisi käyttävänsä glögisettiä vain jouluna. Jos setti olisi lämmin, mutta silti neutraali julistamatta liikaa joulua, sitä voisi käyttää muuhunkin tarkoitukseen kuin vain glögin tarjoamiseen. Silloin settiä ei tarvitsisi piilotella keittiössä. Osa kulttuuriamme on, että joulukoristeiden tulee näkyä vain jouluna. Sen jälkeen siitä muistuttavat asiat pakataan piiloon odottamaan seuraavaa joulua ja keskitymme kevään odottamiseen. Jos setti olisi neutraali tyyliiltään, sitä voisi käyttää pyhien jälkeenkin.

Miul on jo Muumi - mukisetti.

Vähän käyttöä ja sopivaa settiä ei ole ollut saatavilla.

Ei ole sattunut kaunista settiä kohdalle.

En ole nähnyt tarpeelliseksi itse hankkia, enkä ole lahjaksi saanut.

En ole ajatellut hankkia sellaista, koska en yleensä

juo glögiä.

Vastaus kysymykseen 4. Jos omistat, mikä siinä on hyvää / huonoa?

Neljäs kysymys tuli niille, jotka omistivat jo setin. Halusin tietää, mikä oli hyvää ja huonoa heidän omistamissaan seteissä. Vaikka en voi nähdä heidän astioitaan, ihmiset yleensä osaavat kuvailla yksityiskohtia, jotka selkeästi kertovat, miksi jokin asia on hyvä tai huono, ja se voi olla arvokasta tietoa tätä opinnäytettä koskien.

Ne jotka omistivat setin, tuntuivat olevan melko tyytyväisiä niihin. Hyvinä asioina pidettiin kantta, joka pysyy hyvin paikoillaan, kun kannua kaataa. Hyvä lämmöneristys ja mukavuus käytettäessä oli monelle tärkeä asia. Muita tärkeitä asioita oli helpous pitää kannu puhtaana sekä kaunis ja yksinkertainen muotoilu kannussa ja tuikkukupissa.

Negatiivisia asioita oli vähemmän, mutta ne taas vaikuttivat setin käyttöön niin paljon, että settejä ei haluttu edes käyttää, vaikka ne olivat omistuksessa. Tällaisia painottavia asioita olivat esimerkiksi liian suuri kannu, tylsä ulkomuoto, ”mummainen” tyyli ja tuikkukuppi, jossa tuikka sammuu.

Negatiiviset asiat tuntuvat tässä tapauksessa painottuvan ulkonäköön. Ensimmäisessä kommentissa kannu oli liian suuri. Se voi olla joko liian korkea, ettei mahdu astiakaappiin tai sitten todella leveä, jolloin se vie tilaa muilta astioilta säilytyksessä. Kannun kokoa on mahdotonta arvioida. Opinnäytetyön glögikannu tulee olemaan litran vetoinen, joten kokoa kannattaa pitää balanssissa leveyden ja korkeuden suhteen, jotta se ei aiheita hankalia tilanteita säilytyksessä.

Toisessa kannussa saattaa olla jonkinlaisia tyylejä, jotka menevät muodista nopeasti pois. Näitä voivat olla tietynlaiset kuvitukset ja värit tai sitten kannun muotoilussa on jotain röyhelömistä ja vanhana-

kaista. Sana ”mummaisuus” mielestäni viittaa vanhanaikaisiin astioihin, joita näkee kirpputorilla. Ne ovat voimakkaasti koristeltuja, ja niissä toistuu koukeroisia tai helmamaisia muotoja kannujen ja kuppien muotoilussa. Näitä elementtejä kannattaa siis välttää.

Viimeinen kommentti, joka on hyvin tärkeä, kertoo tuikkukupin sammuttavan tuikun. Tuikun on tarkoitus lämmittää glögiä sillä aikaa, kun glögi odottelee kannussa. Se ei saa missään nimessä sammua itseksensä. Tähän saattaa vaikuttaa tuikkukupin tilavuus ja ilmanvaihto. Jos tuikka ei saa tarpeeksi ilmaa, se sammuu. Jos ilmanaukko ei ole tarpeeksi suuri, voi sekin sammuttaa tuikun.

Hyvä lämmöneritys ja mukava käyttöä.

Kansi pysyy hyvin paikoillaan, kun kannua kaataa.

Tyyli on tylsä ja mummainen.

Tuikka sammuu. Se on ikävää, koska setti oli hintava.

Hyvää on yksinkertainen muotoilu ja lasin väri. Tuikkualusta on mustaa metallia. Se on kaunis pöydässä ja sopii erilaisten glögilasien kanssa.

Vastaus kysymykseen 5. Onko sinulla toiveita glögisetille?

Tähän osioon odotin vastauksia innoissani. Halusin kovasti nähdä, mitä ihmiset siihen sanoisivat ja olisiko Martinexin palaute verrattavissa siihen, mitä ihmiset miettivät.

Osa vastaajista toivoo käytöltään toimivaa settiä. Vastaajien mukaan sen tulisi olla käytännöllinen ja monikäyttöinen, eivätkä kannu ja muki saa missään nimessä polttaa sormia. Nämä ovat tärkeitä huomioita koko setin muotoilussa ja ne tekevät siitä toimivan käyttöä.

Suurin osa vastaajista kertoo toiveitaan koskien glögisetin ulkonäköä. Eniten kommentteja sai muoto ja väri. Ne tuntuivat olevan todella tärkeitä asioita. Muodon tulisi enemmistön mukaan olla pehmeä, pyöreä linjaltaan, yksinkertainen, ei hörhötyksiä, neutraali, klassinen, lämmin ja mukavuutta ilmentävä. Vastauksista selvästi eniten toivottiin pyöreää muotoa ja klassista ilmettä. Uskon, että pyöreys merkitsee pehmeää ja mukavaa muotoa useimmille. Klassinen ilme taas pysyy ajattomana, ja klassisia esineitä voidaan käyttää uudestaan vuodesta toiseen.

Väritoiveet taas olivat hyvin samanlaisia. Väriksi toivottiin useasti joko valkoista, syvänpunaista, murrettuja ja maanläheisiä sävyjä, ja muutama vastaajista toivoi oranssia ja vihreää. Kukaan ei halunnut tummaa väritystä, kuten mustaa, päinvastoin ihmiset äänestivät tummia värejä vastaan.

Liitän glögin kylmään vuoden aikaan ja ajattelen, että setti voisi olla lämpöä ja mukavuutta ilmentävä. Pyöreä muodoltaan ja keraaminen.

Yksinkertainen on kaunista.

Sen olisi hyvä olla käytännöllinen ja esteettinen.

Klassinen ajaton muoto. Luonnolliset murrettut sävyt.

Tuli mielikuva punaisesta ja pyöreänmuotoisista astioista.

Vastaus kysymykseen 6. Missä säilyttäisit glögisetiä?

On tärkeää selvittää, missä settiä säilytettäisiin. Alle puolet säilyttäisi sitä astiakaapissa, ruokakomerossa tai hyllyllä. Jos setti on miellyttävän näköinen, yli puolet vastaajista säilyttäisi sitä näkyvillä. Suosittu

säilytyspaikka setille olisi vitriini, avohylly tai joulun aikaan pöydällä tai työpöydällä, josta se on helposti saatavilla. Tutkimuksesta selviää, että setti kelpaisi sisustuselementiksi erilaisiin koteihin, jos se täyttää esteettiset vaatimukset.

Jos se olisi tyylikäs niin pöydällä / vitriinissä.

Mikäli setti on kaunis katsella, niin esillä vaikkapa sisustuselementtinä, muussa tapauksessa keittiön kaapissa.

Astiakaapissa tai vitriinissä.

Jos olisi avohylly tai vitriini, se voisi olla näkyvissä, jolloin sen visuaalinen muoto/väri olisivat katseen kiinnittäjä tai huomiota herättävän omintakeinen/kaunis.

Jos glögiseti olisi esteettinen, taideteosmainen niin esillä jossain hyllyllä tai vitriinissä.

Vastaus kysymykseen 7. Mihin hintaluokkaan setin tulisi mielestäsi asettua? Paljon maksaisit glögisetistä?

44 % vastaajista maksaisi setistä 20–40 euroa. Saman verran, 44 % vastaajista maksaisi siitä 50–70 euroa. Loput 12 % maksaisi 70 euroa tai yli.

Johtopäätöksiä käyttäjätutkimuksesta

Tutkimus oli pienimuotoinen, mutta syventävä. Se mielestäni selvensi paljon ihmisten ajatuksia ja toiveita tällaista settiä koskien. Siihen osallistui tuttuja, tuntemattomia, miehiä ja naisia ja kaikenikäisiä vastaajia.

Kävi ilmi, että Martinexin toiveet ja palautteet ovat ohjanneet minua samoihin ratkaisuihin, joita yleisö on toivonut. Klassinen, neutraali, lämmin ja toimiva ovat olleet tärkeimpiä vihjeitä setin suunnittelussa. Ne ovat olleet Martinexin ja vastaajien toiveita settistä.

3.6 Suunnitteluprosessi

Projektin aloitus

Vierailin Martinexin päämajalla Raisiossa ja keskustelimme opinnäytetyöstä ja siihen liittyvistä yksityiskohdista. Tehtävänanto muuttui haastavamaksi, sillä aikataulua nopeutettiin. Mallinnusten ja piirrosten toivottiin olevan valmiita jo joulukuun lopulla ja suunniteltavaksi pyydettiin myös glögisetin teemaan sopiva fondue-setti.

Sain mukaani Martinexin astioita. Valitsin mallistossa tällä hetkellä olevat fondue ja glögisetit, fondue-haarukan ja pari erilaista mukia. Tarkoitukseni oli tutkia astioita ja miettiä niiden puutteita ja vahvuuksia. Tutkin nykyistä settiä välttääkseni sen ongelmia. Vanhan setin ongelmia on liika palapelimäisyys, karkea muoto ja liian upotettu jalusta kannulle.

Martinex antoi muutamia toiveita settien suhteen. Setiltä toivottiin neutraalia ilmettä, setin tulisi olla kaupallinen ja jokin piirre toisi siihen lisäarvoa. Setti ei saisi olla liian monimutkainen. Setin materiaali olisi kivitavara, joka kestää hyvin konepesua.

Tutustuin glögisettiin myös itse käyttäjänä, koska en ole sellaista aiemmin omistanut. Tuikkualustan tulee pitää neste lämpimänä. Testasin nykyistä settiä, ja pieni tuikku piti glögin yllättävän hyvin lämpimänä. Mitä vähemmän glögiä on, sen lämpimämpänä se pysyy. Tuikku ei lämmitä glögiä alusta asti, vaan neste tulee laittaa kannuun kuumana. Lämmitykseen vaikuttaa varmasti ilmankierto ja tilavuus, joka lämpenee tulesta ajan myötä.

Toimeksiantajan kanssa sovimme, että luonnokset lähetetään sähköpostitse ja tarpeen mukaan tapaamme kasvotusten ja sovimme jatkosta. Sain projektille tässä vaiheessa vapaat kädet, mikä auttoi alkuluonnostelussa. Toisaalta vapaus vaikeuttaa projektia, sillä mahdollisuuksia on niin monia.

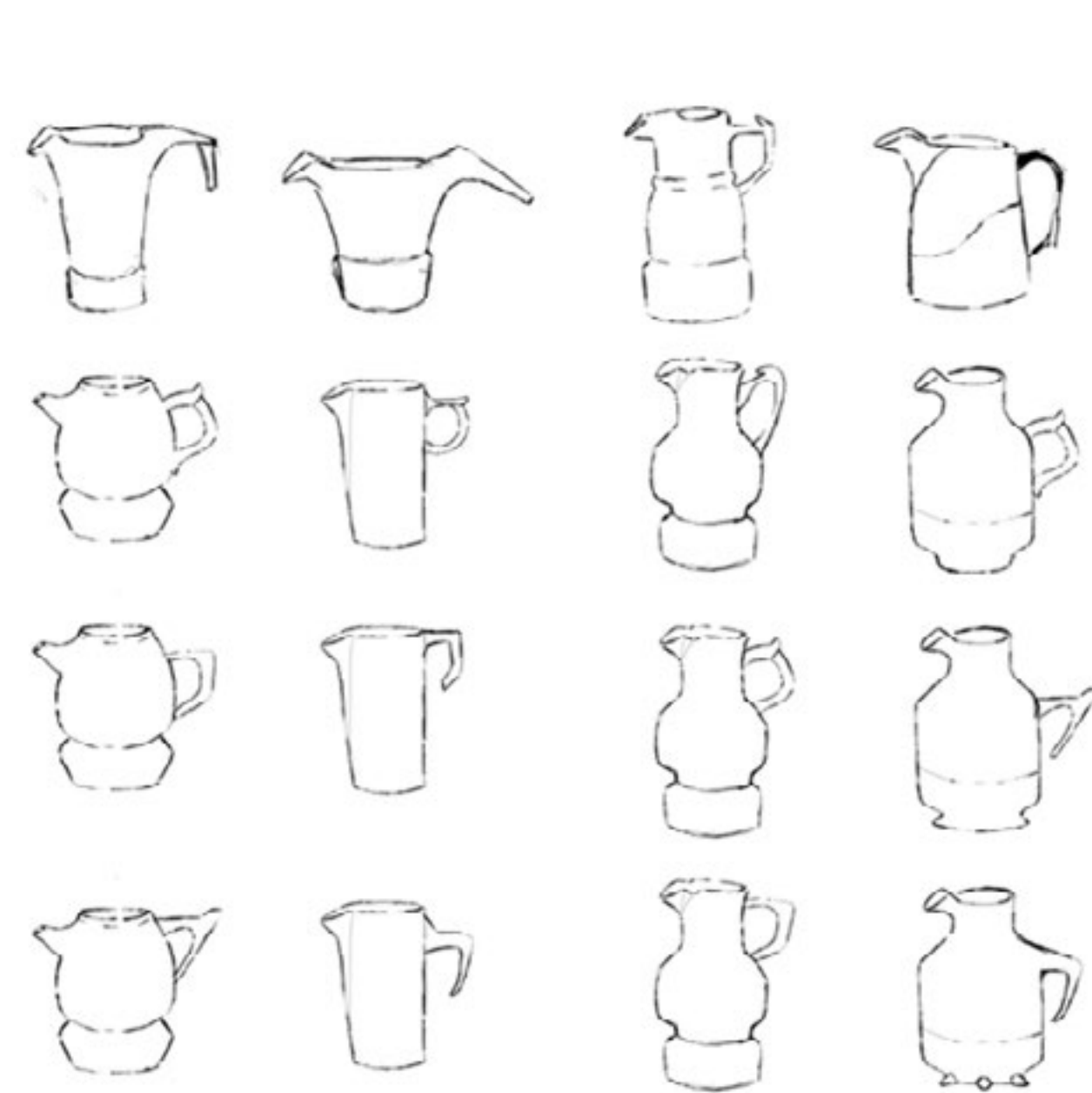
Ensimmäiset luonnokset

Ensimmäisiä luonnoksia on rajoitetusti. Ajattelutyö lähtee varsinaisesti käyntiin vasta sitten, kun ensimmäisistä luonnoksista on saatu palautetta. Palautteen jälkeen ymmärsin paremmin, mitä toimeksiantaja etsii.

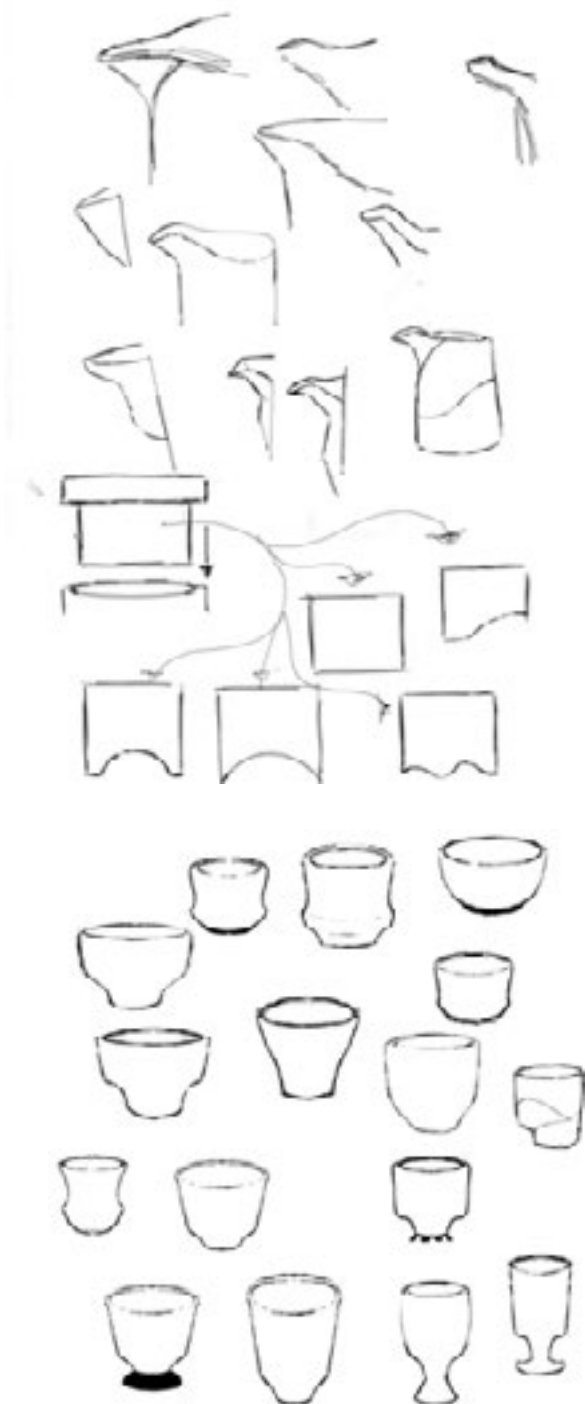
Luonnoksiin tulee kannuja ja muotoja, jotka hylätään oitis seuraavassa palautteessa. Palaute kertoi, että setti saisi olla lämminhenkisempi, piirroksia saisi olla lisää ja nykyisistä luonnoksista mikään ei vastannut sitä, mitä he hakivat.

Ideoiden hylkääminen kuuluu osaksi suunnitteluprosessiin. Vain piirtämällä ja esittämällä ideoita ja muotoja saadaan selvitettyä, ovatko ne lähellekään toimeksiantajan mielikuvia tuotteesta.

Myöhemmin kurssien käydessä rankemmiksi ja koulutöiden määrän kasvaessa, opinnäyteprojekti venyi ja ei valmistunut ensimmäiseen sovittuun aikatauluun. Kun kurssit loppuivat, lähti hahmottelu ja ajatus työ kunnolla käyntiin. Myös fondue-setti jätetään pois tehtävälistalta. Se olisi ollut mielenkiintoinen työ tehdä, mutta valitettavasti aikataulu on niin tiukka, että fondue-setti ei mahtunut mukaan.

Kuva 4. Ensimmäiset luonnokset.

Seuraava tapaaminen Martinexilla

Opinnäytteen edetessä Martinexille muodostuu toiveita ja yritän selvittää, mitä ne toiveet voisivat olla. Lähdin uudelle vierailulle. Vierailun jälkeen alkoi hahmottua ensimmäistä kertaa settiin kuuluvat rajoitukset.

Alussa sain vapaat kädet, mutta projektille syntyy luonnostaan erilaisia rajoitteita, jotka ovat tärkeitä ottaa huomioon.

Martinexin mielestä ensimmäiset suunnittelemani kannut ovat liian maljakkomaisia ja korkeita. Päätelin heidän hakevan siis lyhyttä ja täyteläisempää mallia. Liian korkea kannu voi kaatua helpommin käyttöä ajatellen. Tuikun on helpompi lämmittää nestettä, kun pohja on leveämpi. Täyteläinen muoto taas on lämpimämpi tunnemaailmaltaan. Muoto ei saa olla liian moderni tai asiakas voi karsastaa sitä. Asiakasta ajatellen muodossa pitää olla perinteistä ja jo ennestään tuttua muotoa mukana.

Värit ja printit eivät ole poissuljettuja. Jos onnistuu keksimään perustellun printin. Mutta parempi on jos muoto toimii jopa ilman printtiä ja väriä. Jos muoto on onnistunut, voi siitä tehdä erilaisia värillisiä versioita. Erilaiset värilliset versiot on hyvä näyttää ja se näyttää, miten tuotteen henki muuttuu. (A. Michelsson, henkilökohtainen tiedonanto 12.12.2013.)

Mieti tunnelmaa ja tilanne, milloin käytetään ja tarjoilutilannetta. Käyttöpaikka on usein sohvapöytä. Ei pitkää ja maljamaista muotoa, kuten aiemmissa luonnoksissa, vaan laajempi muoto on parempi. Se lämmittää glögiä tehokkaammin ja ei ole huolta kaatumisesta. Pohjan pinta-alaa pitää suurentaa. Ei yltiöromanttista tyyliä tai koukeroita, koska muotin valmistus vaikeutuu. Muoto saa olla pehmeä, klassinen ja tutumpi. Silloin se ei ole vieras asiakkaalle ja se on helposti ymmärrettävä. Muodon tulisi olla perinteinen jossain määrin. Ei niin moderni. Vähäelei-

syys on haastavaa. (A. Michelsson, henkilökohtainen tiedonanto 12.12.2013.)

Martinexin kannalta ei toivota toisennäköistä. He haluavat tuotteen, joka myy ja ei ole liian erilainen muodoltaan. Tuotteen tulisi löytää asiakkaat ja se ei saisi poiketa liikaa Martinexin muusta tuotevalikosta.

Näillä tiedoilla lähdin etsimään aivan uudenlaista suuntaa ja muotoa. Päätin myös karsia suunniteltavan määrää, ja seuraaviin suunnitelmiin hahmottelisin vain kannuja. Kun kannun muoto on päätetty, on helpompaa suunnitella siihen kuuluvat osat, kuten tuikkulämmitin ja muki.

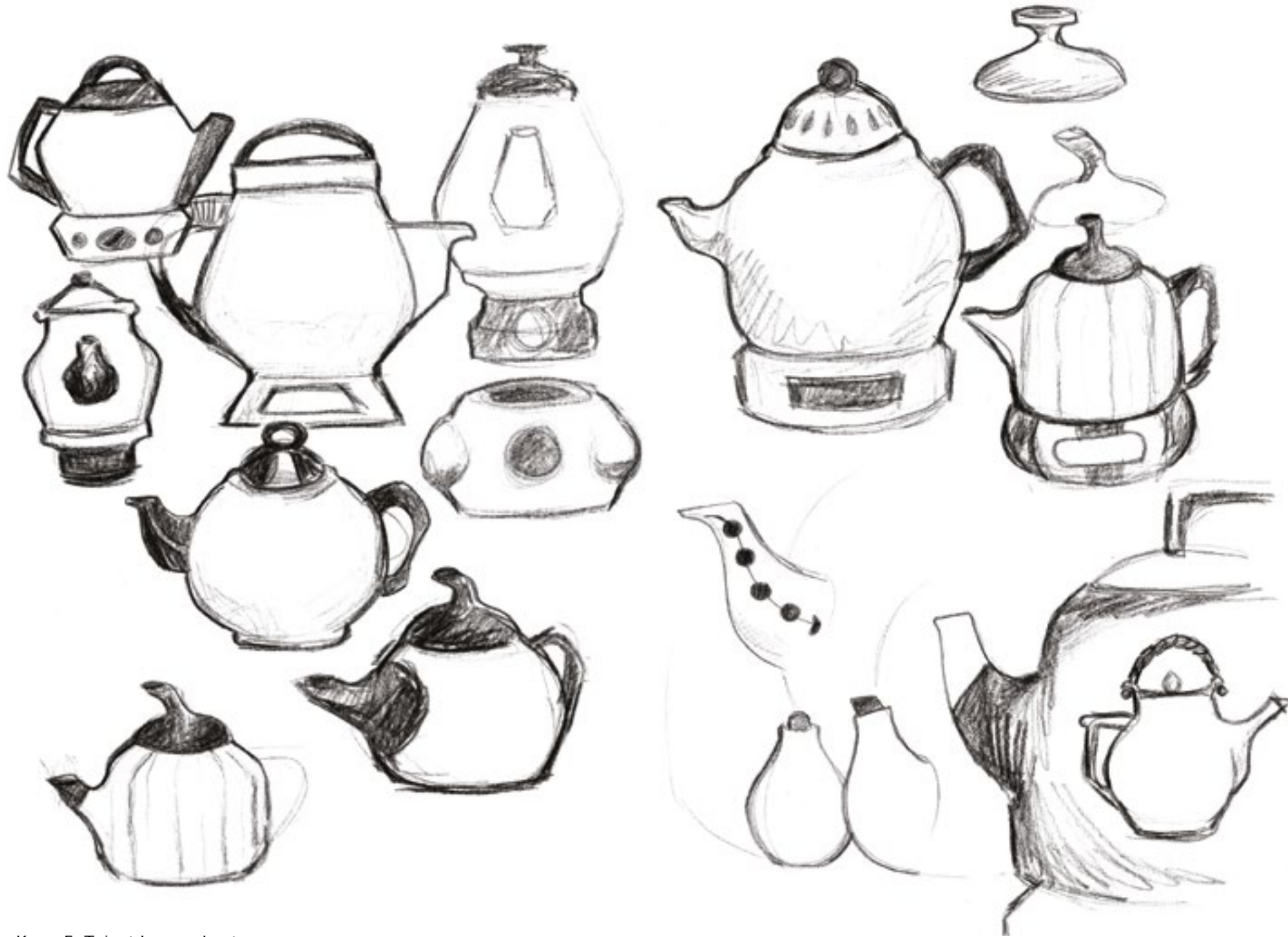
Toiset luonnokset

Valmistin uusia piirroksia toimeksiantajan toiveet ja palaute mielessä pitäen. Tällä kertaa hahmottelussa oli tärkeää leikkisät elementit. Elementtejä voi aina hillitä ja riisua, mutta jokin pieni juju tuo esineeseen lisäarvoa ja lisää kiinnostusta. Työskentelystä tuli rennompaa ja mukavampaa. Myös ideoita tulee lisää, mitä enemmän rentoutuu. Otin vaihteeksi leikkisiä geometrisiä muotoja mukaan kannuihin.

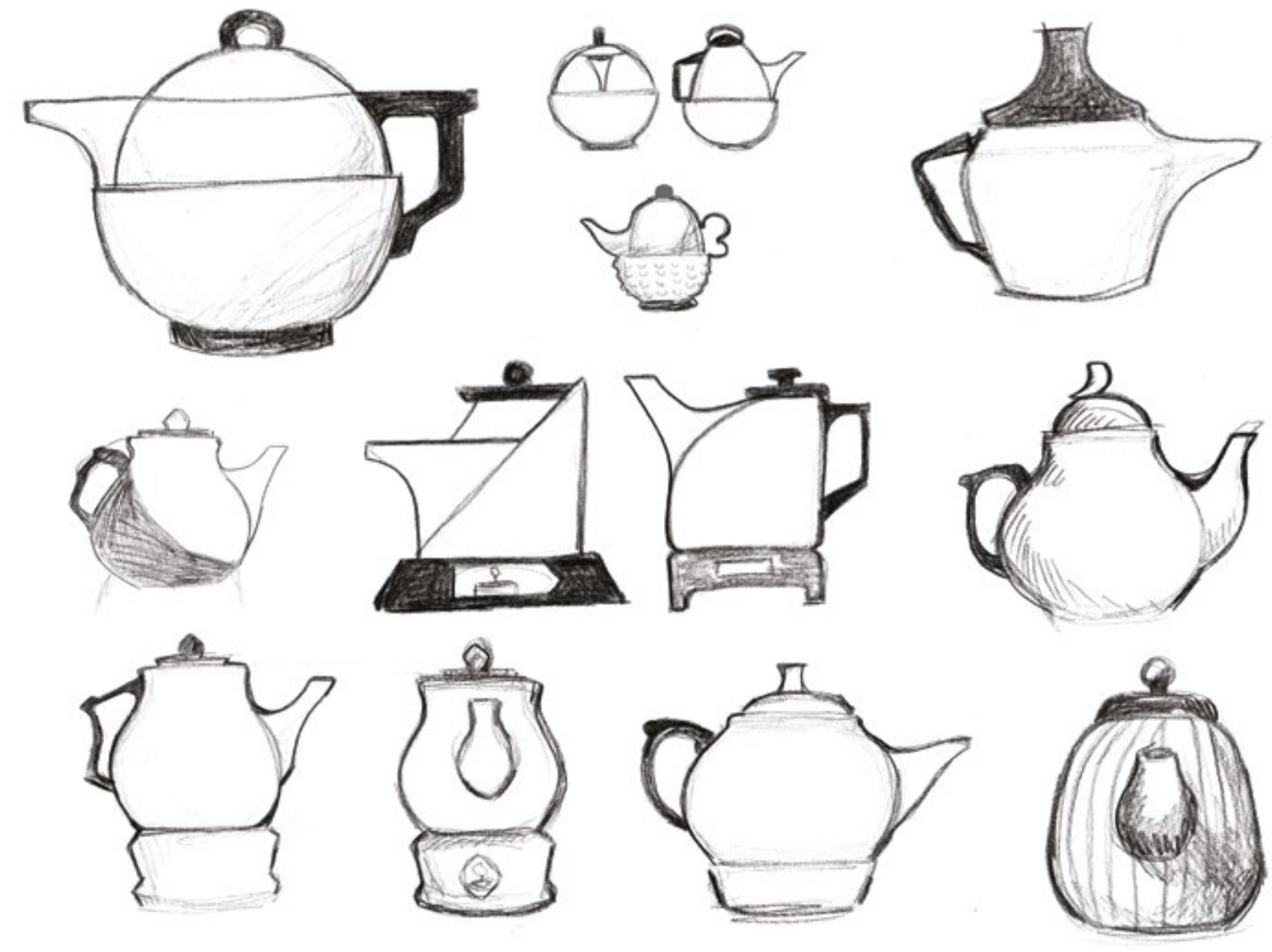
Kuten aiemmin mainitsin, rajasin hahmottelun aiheita ja piirsin vain kannuja. Kannu on setissä suurin ja hyvin toiminnallinen elementti. Sen on näytettävä hyvältä ja toimia. Kerroin myös Martinexille tekäväni vain kannuja piirroksiin, jotta ne eivät vaikuttaisi niin keskeneräisiltä.

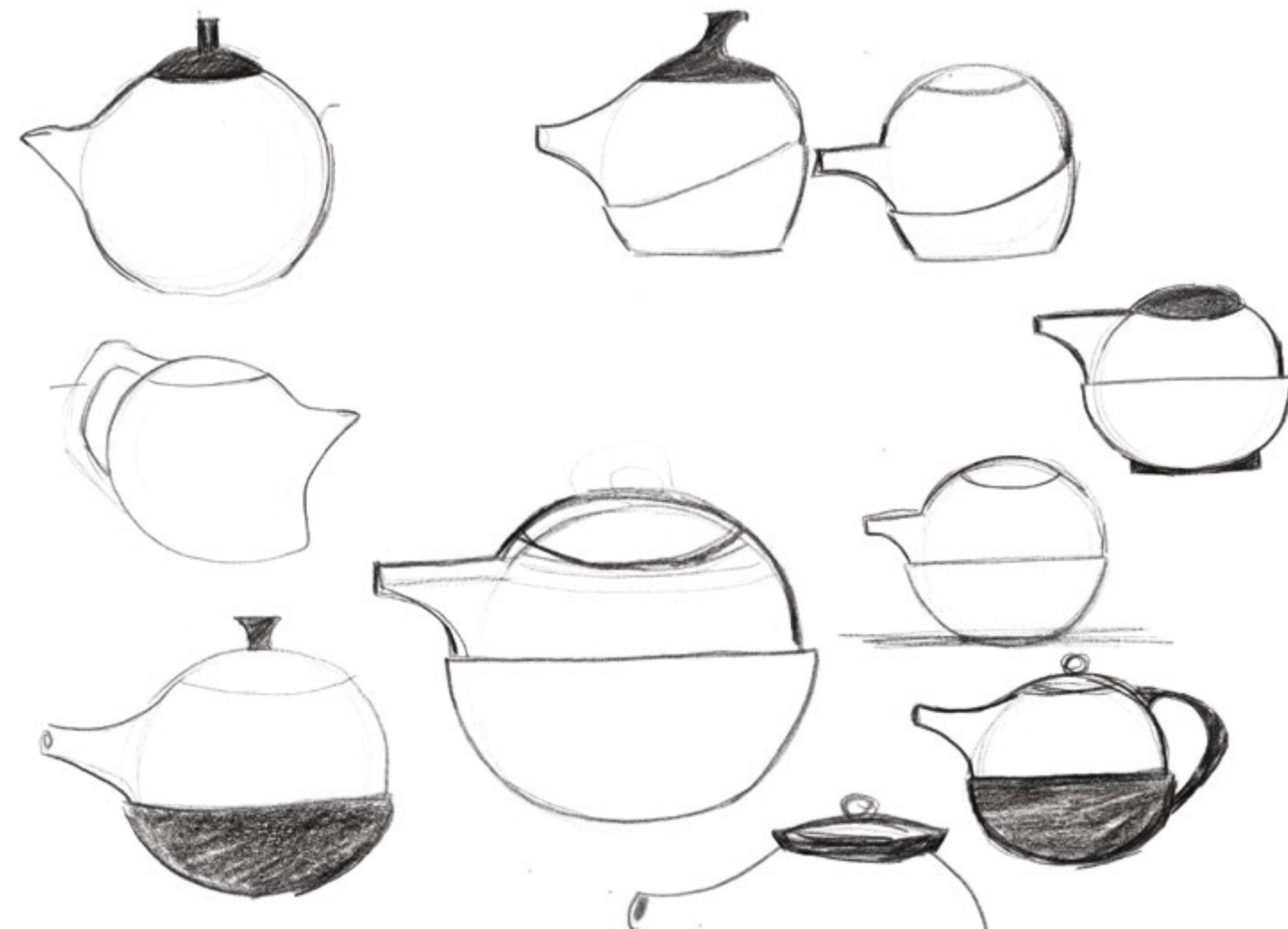
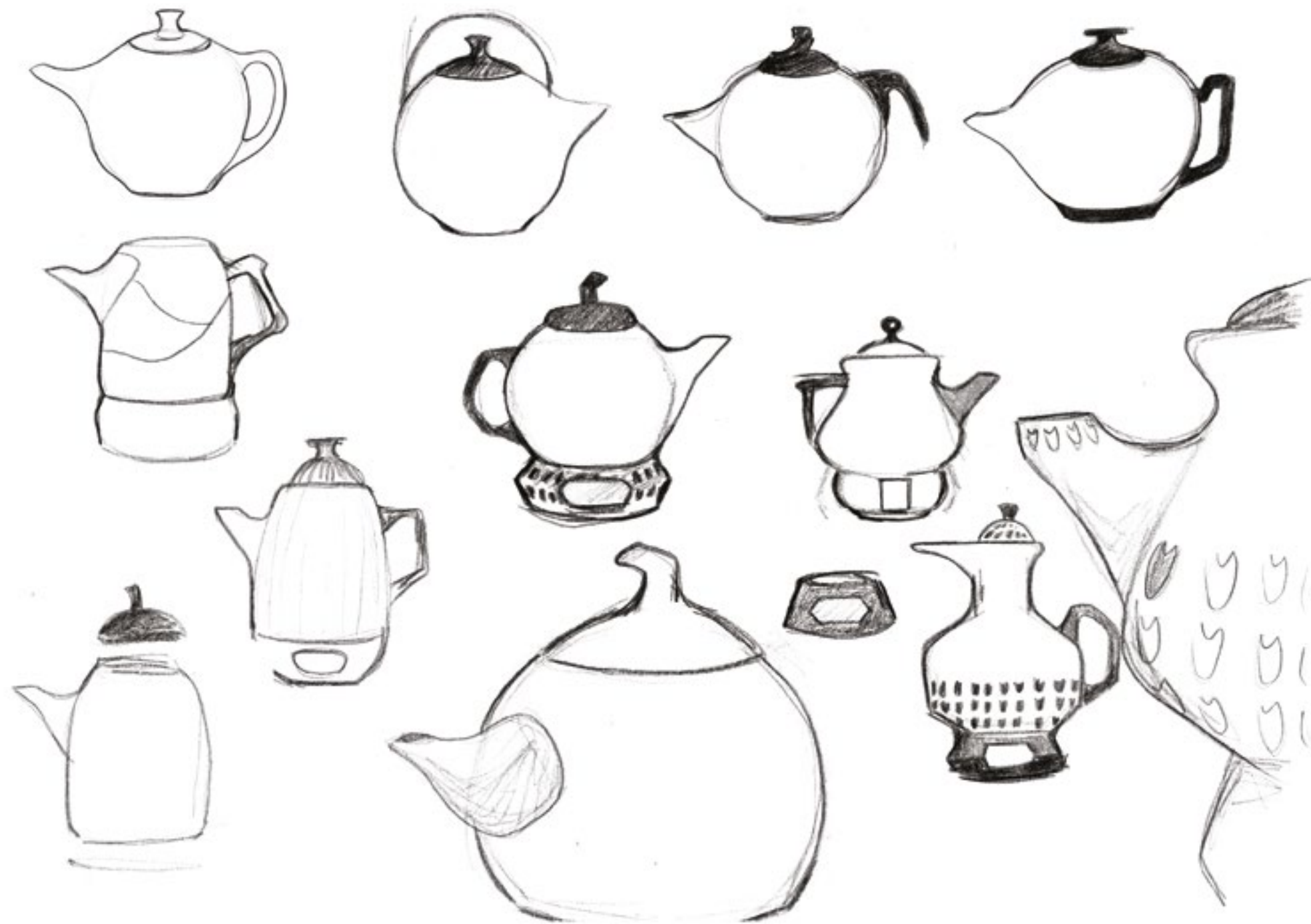
Lähetin uudet luonnokset Martinexille ja jäin odottelemaan heidän mielipiteitään. Vaikka tässä vaiheessa ollaan jo toisessa väliseminaarissa kuulemassa palautetta ja kaikki odottavat jonkinlaisia konkreettisia tuloksia. Väliseminaarin jälkeen sain Martinexilta palautetta luonnoksista.

He valitsivat viisi kannua luonnoksistani jatkokehittelyä varten. Joitain asioita toivottiin muutettavan ja jotkin asiat olivat onnistuneet. Aloin heti suunnitella jatkoa valituille kannuille, ja tällä kertaa hahmottelin setin muitakin osia, kuten tuikkukuppia. Nämä viisi kannua ovat vakavammin otettavia konseptejani.

Kuva 5. Toiset luonnokset.

3.7 Viisi valittua kannua jatkokehitykseen

Toimeksiantaja valitsi viisi kannua jatkotyöstöön, erottelin kannut ja hahmottelin jokaiselle 5–6 uutta vaihtoehtoa alkuperäisen innoittamana. Näin syntyy uusia vaihtoehtoja valituille kannuille.

Kannu 1

Hyvä meininki. Jalusta oikean tyylinen. Tuikun etäisyys liekistä syytä tarkistaa, jotta se ei nokista kannua. (A. Michelsson, henkilökohtainen tiedonanto 11.2.2014)

Kannu 2

Kannun muoto oikean tyylinen. Nokka on liian matala. Kansi ja jalusta eivät ole mieluisia. (A. Michelsson, henkilökohtainen tiedonanto 11.2.2014)

Kannu 3

Kannun muoto oikean tyylinen. Kansi ei ole mieluisa. (A. Michelsson, henkilökohtainen tiedonanto 11.2.2014)

Kannu 4

Kanssa oikeaa meininkiä. Kansi jatkaa kannuntyyliä. Kahva turhan ronski. Kannen lukitus syytä suunnitella myös. (A. Michelsson, henkilökohtainen tiedonanto 11.2.2014)

Kannu 5

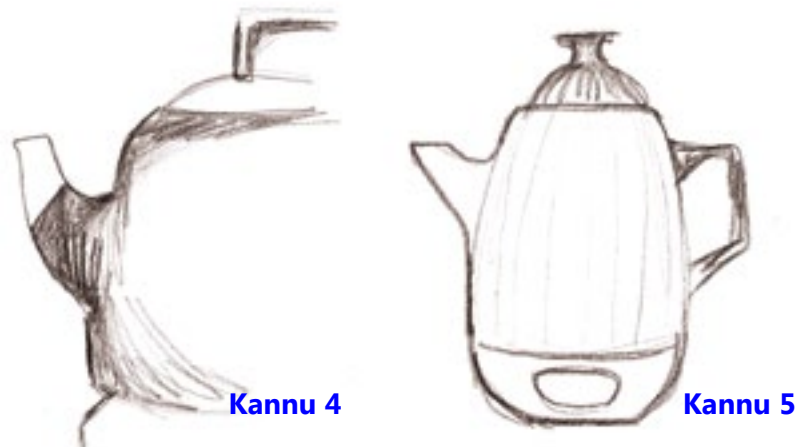
Näissä hyvää se, että jalusta jatkaa kannun muotoa. (A. Michelsson, henkilökohtainen tiedonanto 11.2.2014)

Yleisiä huomioita kaikkia kannuja koskien

Nokan muoto ja pituus täytyy olla sellainen, että sisältö ei valahda ulos, nyt monissa luonnoksissa nokka oli tosi alhaalla. Kannen ”lukitus” on hyvä pitää mielessä, ja suunnitella. Jalustan korkeus olisi hyvä testata, niin saat jotain raja-arvoja sille ja näin ollen mittasuhteille. Kannu ei voi olla liian lähellä liekkiä muuten tuikku nokeaa pannun helposti. (A. Michelsson, henkilökohtainen tiedonanto 11.2.2014)

Toimeksiantajan palaute näyttää etsivän kannun muotoa. Olemme samaa mieltä siitä, kannun oikea muoto on löydettävä ja se on ehdottoman tärkeä elementti. He myös pitivät siitä, että tuikku tai kansi jatkaa kannun tyyliä.

Piirsin jokaisesta kannusta muutaman uuden version pitäen mielessä jokaisen vahvuudet ja heikkoudet ja niiden palautteet. (Kuva 7.) Erityisen rohkaisevaa oli kuulla, että muutamassa kannussa oli sitä meininkiä, jota toimeksiantaja oli toivonut.

Kannu 4

Kannu 5

Kannu 1

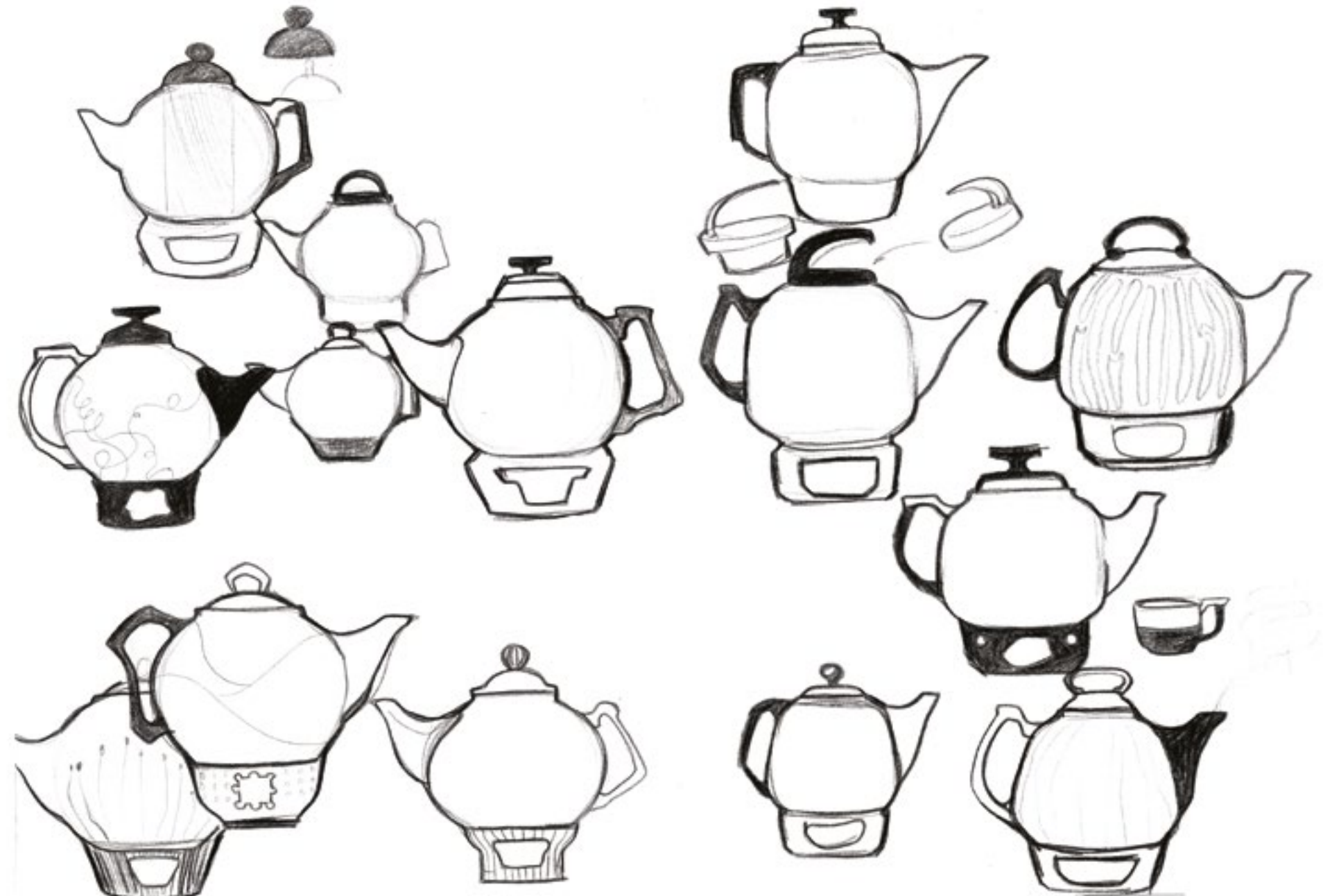

Kannu 2

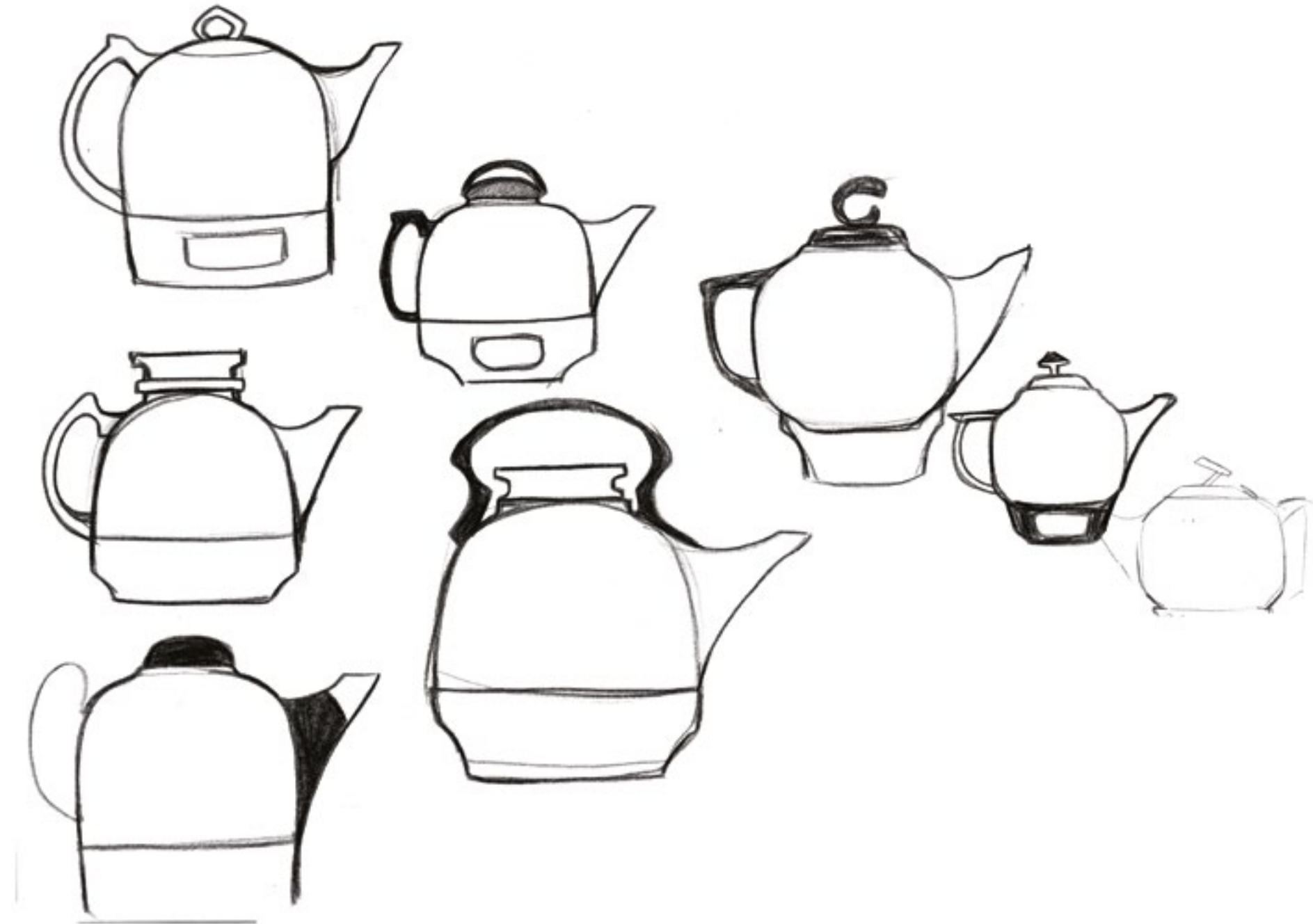

Kannu 3

Kolmannet luonnokset

Kuva 7. Kolmannet luonnokset.

Konseptin valinta

Lähetän uudet luonnokset Martinexille. Palautteenä toimeksiantaja on valinnut kannun, jonka sanoo olevan paras vaihtoehto työstettäväksi. Tämä kannu valikoituu opinnäytetyöni konseptiksi. (Kuva 8.)

Vieraillessani Martinexilla keskustelemassa kannusta saan lisää palautetta glögi-settiä koskien. Joitain yksityiskohtia pitää hioa:

- Kahvaa tulee yksinkertaistaa, jotta se sopii kannun muuhun olemukseen.

- Kantta pitää työstää ja keventää, jotta se ei ole liian massiivinen. Muoto säilytetään muoto.

- Kannun tilavuus tulee olla litra.

- Setin osien paksuuden tulee olla vähintään 4 mm mutta mieluummin 5–6 mm. Ohuempi paksuus ei saata kestää kolhua ja iskuja.

- Tuikkulämmittimen ilmanvaihtoreiälle voisi olla toisenlainen. Ilmanvaihtoreiän muodon on sovitava muuhun ilmeeseen. Muoto voisi esimerkiksi myötäillä kahvan tai kannen muotoa.

Toimeksiantaja toivoo, että ilmanvaihtoreiälle, kannelle ja kahvalle voisi esittää muutamia toisenlaisia ratkaisuja. Tässä vaiheessa opinnäytetyölle asetettu aika alkaa loppua. Aika ei riitä monien eri vaihtoehtojen lisätyöstöön. Valitsen sen vaihtoehtoon, että tästä tulee opinnäytetyöni. Kun opinnäytetyön tekeminen on saatu päätökseen, voi näitä yksityiskoh- tien työstöä jatkaa.

Kuva 8. Valittu luonnos konseptiksi.

4 VALMIS KONSEPTI

4.1 Prototyyppi

Teetin prototyypin valmiista konseptista 3D-tuloksella mallinnetusta kappaleesta. Prototyyppi tuo viimeisen silauksen projektille. Se antaa mahdollisuuden katsoa ja koskettaa suunniteltua työtä. Opinnäyte tuntuu mielestäni viimeistellyltä. Tuntuu hienolta pidellä esinettä, jota on pitkään suunnitellut, piirtänyt ja mallintanut, ja sen jälkeen settiä voi viimein katsella oikeassa mittasuhteissaan suhteutettuna ympäristöönsä.

Annoin Martinexin valita konseptin. Tässä opinnäytteessä oli tarkoitus antaa toimeksiantajan käyttää ammattitaitoaan ja asiakastuntemustaan setin valitsemiseen. Itse en olisi välttämättä valinnut juuri tätä konseptia, sillä toinen setti, joka jäi luonnosteltuun tilaansa oli miellyttänyt silmääni jo jonkin aikaa. Siitä huolimatta, kun katselin tätä prototyyppiä ja laskin kannun tuikkukuppiin ja kannen kannuun ja kaikki osat menivät ongelmitta ja sulavasti paikoilleen, tunsin oloni todella tyytyväiseksi tähän konseptiin.

Prototyypin valmistus on ollut mielestäni menestys. Vain prototyyppi todella osoittaa osien osuvan sopivasti paikoilleen. Prototyypistä huomaa myös pienet asiat, jotka vaativat vähän viilausta. Ainoa asia, jota muuttaisin prototyypissä, on kannen helma. Jos helma olisi puolet pidempi, se pysyisi vielä paremmin kannussa, kun kannua kaataa. Testasin prototyyppiä kallistamalla sitä. Kansi ottaa kiinni reunaan, eikä pudonnut pois. Jos helmaa pidentäisi, se olisi

vielä parempi, eikä liikkuisi kannun suulta. Kantta on varaa pidentää vielä, sillä kan-nussa on tilaa yli litralle nestettä. Silloin kansi ei koskettaisi nestettä. Jos kan-nun suuta pidennetään vielä hieman, on vielä suuremmat mahdollisuudet, että kansi ei kosketa nestettä, eikä se tipahda kun kannua kallistetaan.

Kuva 9. Kuvia prototyypistä.

4.2 Valmis glögikannu

Valmiista glögisetistä valmistetaan prototyyppi ja mallinnuksia, jotka kuvaavat valmista tuotetta.

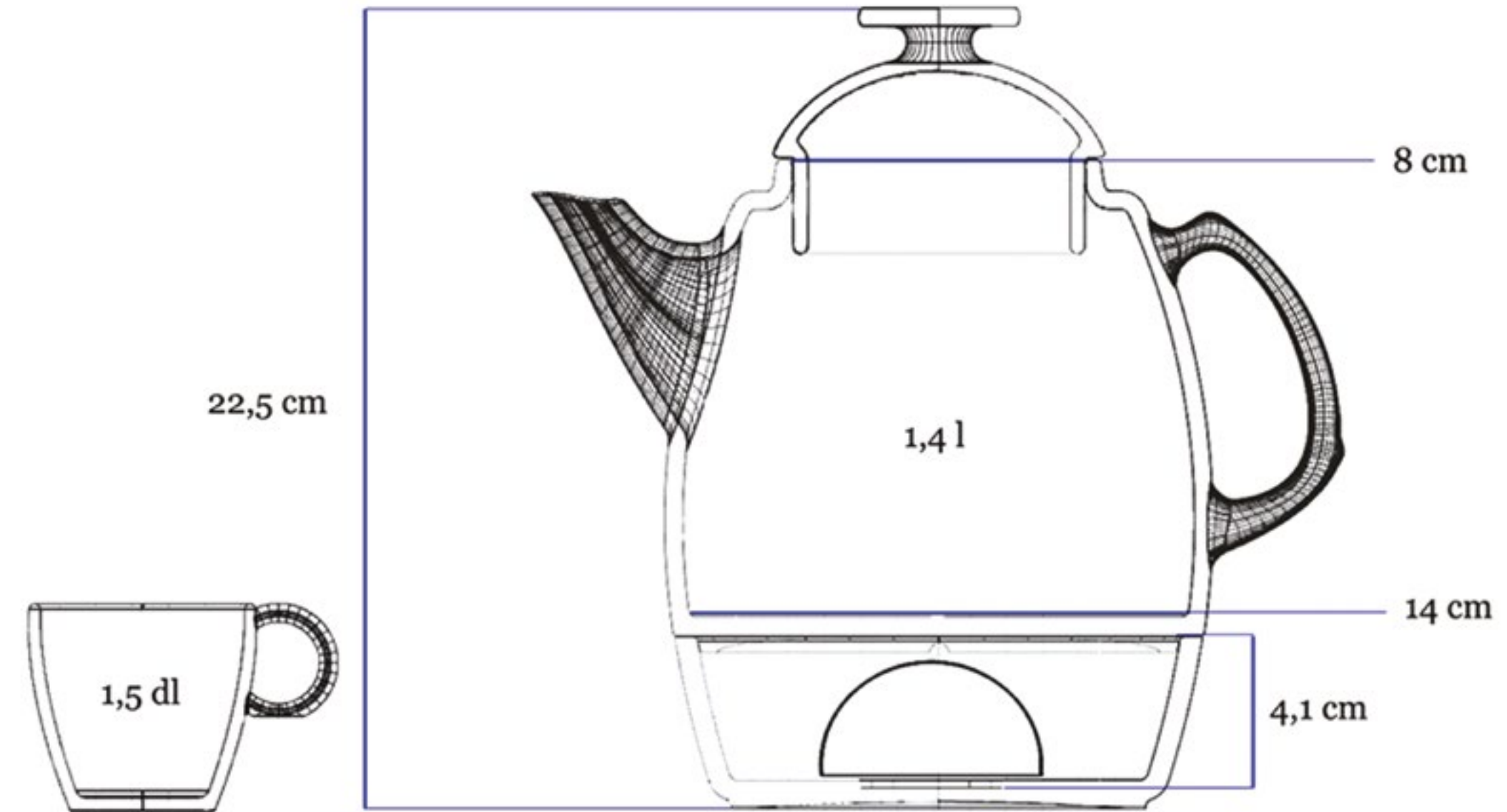
Setin muotojen tulee näyttää hyvältä ja toimia, vaikka siinä ei olisi kuvioita ja väri olisi vain valkoinen.

Tässä osiossa otan mukaan käyttäjätutkimuksen tulokset, joissa kysyttiin tutkimuksen vastaajilta heidän toiveitaan. Osa ihmisistä kuvaili muodoksi jotain pyöreää ja pehmeää, ja se on mielestäni tässä setissä toteutettu. Osa vastaajista esitti väritoiveita, joita on nyt mahdollista kokeilla mallinnuksiin. Väritoiveina esitettiin syvänpunaista, oranssia, vihreää, valkoista ja luonnollisia murrettuja sävyjä. Itseäni alkoi kiehtoa valkoisen ja kullan yhdistäminen. Setille on mahdollista tehdä lukemattomia värivaihtoehtoja.

Kuva 10. Glögisetti valkoisena.

Kuva 13. Mittakuva.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyössäni esitän, kuinka toteutan Martinex Oy:n toimeksi antaman glögisetin suunnittelun. Projekti on ollut suuri, mutta viimein tuloksena syntyi glögisetti. Valitsin opinnäytetyön materiaaliksi keramiikan jo ennen kuin olin löytänyt toimeksiantajan.

Suunnitteluprosessiin kuului tiedonhankintaa, pohdiskelua, kirjallisuutta, hahmottelua, käyttäjätutkimusta ja Martinexin toiveiden kartoitusta. Suunnittelutyö eteni mielestäni hyvin. Hahmottelu vei eniten aikaa projektissa. Se oli tapani etsiä setin eri osille muotoa. Uskon, että asiakkaan on helpompi arvioida piirrettyä kuvaa ja kommentoida sitä.

Tutkimuskysymykseni tätä projektia varten olivat:

- Millaisin menetelmin luon glögisetin, joka on toimiva, esteettinen, ergonominen ja helppo säilyttää?

- Millaisen muodon luon glögisetille, joka miellyttäisi toimeksiantajaa ja tulevaa käyttäjää?

Ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä käsitellään itse settiä. Toisessa kysymyksessä pohditaan sen käyttäjää ja toimeksiantajaa.

Tässä työssä glögisetin toimivuus ja esteettinen muoto selviävät Martinexin toiveiden, palautteen ja tekemieni piirrosten kautta. Piirtäminen on mielestäni nopea tapa etsiä muotoa ilman, että aikaa kuluu mallintamiseen ja materiaalien työstöön, jotka

minun tapauksessani veisivät enemmän aikaa kuin hahmottelu. Yhteistyössä löysimme setille ensin muodon ja ergonomia kehittyä mallinnusvaiheessa ja Martinexin lisäpalautteen muodossa. Myös mallinnukseen perustuva valmistettu proto auttaa ymmärtämään muotoa ja ergonomiaa setin osia koskien.

Glögisettiä työstin Martinexin toiveiden mukaan mallista, jonka he valitsivat tuottamistani piirroksista. Martinex antoi ohjeita suunnitteluun alan ammattilaisen näkökulmasta.

Työskennellessä oli jatkuvasti tärkeää, että setti miellyttäisi toimeksiantajaani ja että se sopisi heidän mallistoonsa. Työssä on myös käsitelty potentiaalisten asiakkaiden ajatuksia käyttäjätutkimuksessa. Kun vertasin toimeksiantajan ohjeita ja käyttäjän vastauksia keskenään huomasin niiden olevan samoilla linjoilla. Toimeksiantaja ohjasi työtäni tiettyyn suuntaan ja käyttäjä taas antoi omia mielipiteitään. Toimeksiantaja ja käyttäjätutkimuksen tulokset olivat samansuuntaiset.

Glögisetti on opinnäytetyöni kannalta valmis. Olen hyvin tyytyväinen tekemääni settiin. Projekti sujui hyvin ja oletettavasti.

Tämän projektin perusteella voi sanoa, että jokaiselle vaiheelle on varattava enemmän aikaa. Kokemattomuuden ja muun kouluyön ohella ajankäyttö on ollut haasteellista. Jokainen vaihe vei yllättävän paljon aikaa.

Tämä oli ensimmäinen vakava projektini aidon toimeksiantajan kanssa ja kokemuksena tämä oli hyvin opettavainen.

kuva 14. Opinnäytteen tuloksena syntyy glögisetti.

LÄHTEET

http://www03.edu.fi/oppimateriaalit/esine_elaa/keramiikka/keramiikkalajeja.html

Aav, M. & Viljanen, E. 2000. Tapio Wirkkala - Ajattelevat kädet. Helsinki:WSOY.

<http://www.glögi.fi/historia.html>

Jylhä-Vuorio, H. 1992. Keramiikan materiaalit. Helsinki:VAPK-kustannus.

Martinex Oy 2013a. Martinex. Viitattu 24.3.2014 <http://www.martinex.fi/yritys/>

Martinex Oy 2013b. Martinex.

Viitattu 24.3.2014 <http://www.martinex.fi/tuotevalikoima/pelit/>

Martinex Oy 2013c. Martinex.

Viitattu 24.3.2014 <http://www.martinex.fi/raisiolainen-martinex-palkittiin-jalleen-nyt-arvostetulla-valtakunnallisella-yrittajapalkinnolla/>

<http://prosessitekniikka.kpedu.fi/doc-html/keramamis.html>

<http://www.valio.fi/koekeittio/teemat/tunnelmallinen-glogi-lammittaa-mielen-ja-kielen/>

<http://www.viisitahtea.fi/viinikulttuuri/116/1789.html>

<http://www.viisitahtea.fi/content/view/1790/54/>

Käyttäjätutkimus kysymykset

Hei! Olen Anna Väisänen ja opiskelen Turun AMK:ssa muotoilua. Teen opin-näytetyönäni glögisettiä. Glögisetti sisältää kannun, tuikkulämmittimen ja kaksi mukia. Vastaisitko ystävällisesti käyttäjätutkimukseeni oheisella lomakkeella?

Kysymys 1. Mikä on ikäsi? Ympyröi vastauksesi.

20- 35
36 - 45
46 - 60
61-

Kysymys 2. Omistatko glögisettiä? Ympyröi vastauksesi.

Kyllä Ei

Kysymys 3. Jos et omista, niin miksi et?

Kysymys 4. Jos omistat, mikä siinä on hyvää / huonoa?

Kysymys 5. Onko sinulla toiveita glögisetille? Esimerkiksi tyyliä, muotoa, väriä tai teemaa?

Kysymys 6. Missä säilyttäisit glögisettiä?

Kysymys 7. Mihin hintaluokkaan setin tulisi mielestäsi asettua? Paljon maksaisit glögisetistä?

Liite 1.

Glögisetit

http://www.vanno.fi/glu-glogisetti-ja-lasit.html

http://www.brandiron.fi/kattaus.html

http://www.vanno.fi/glogisetti-ruutu.html

http://www.culinaris.eu/Eva-Solo-Glogg-carafe-Set

http://www.stylishlife.co.uk/sagaform-mulled-wine-set

Astiasot

http://www.sagaform.fi/tuotteet.html

http://viewer.zmags.com/publication/64e33a23#/64e33a23/32

https://www.iittala.com/Tableware/Taika-Mug-04-l-blue/p/X500506

https://www.iittala.com/Tableware/Teema-Pitcher-02-l-white/p/A018496

https://www.iittala.com/Tableware/Teema-Teapot-with-lid-10-l-white/p/A018495

https://www.iittala.com/Tableware/Sarjaton-Mug-Metsa-036-l/p/A018616

https://www.iittala.com/Tableware/Taika-Mug-04-l-black/p/X500694

https://www.iittala.com/Tableware/Teema-Cup-04-l-blue/p/A016476

http://www.wantist.com/products/contrast-mug-by-royal-copenhagen

http://viewer.zmags.com/publication/64e33a23#/64e33a23/108

http://viewer.zmags.com/publication/64e33a23#/64e33a23/112

MOODBOARDS LÄHTEET